

Klæbu Historielag

Årsskrift 1995

Hilsen fra styret

I år er det 50 år siden Norge fikk tilbake sin fred og frihet etter 5 lange og mørke krigsår 1940-45. Frigjøringsjubileet har da også preget Historielagets arbeid dette året. Et godt besøkt årsmøte fikk høre hvordan en av Klæbus ungdommer opplevde krigen.

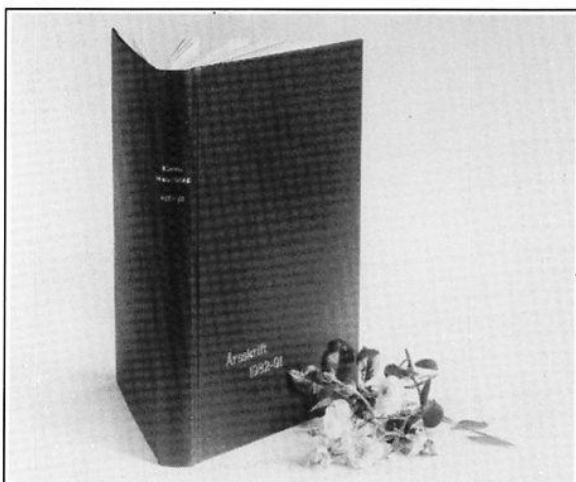
Pilegrimenes vandring til Hellig Olavs by har vært viet mye oppmerksomhet fra flere hold. Klæbu hadde bare i liten grad befatning med denne trafikken, men vi har bidratt med å legge noen brikker på plass.

Historielagets arbeid er preget av de tradisjonelle oppgaver. Utgivelsen av Årsskriftet er den største utfordringen. I dette arbeidet er vi helt avhengige av våre bidragsytere. Vi er imponert over den kunnskapsmengde som legges for dagen og er stor takk skyldig for artikler og tegninger.

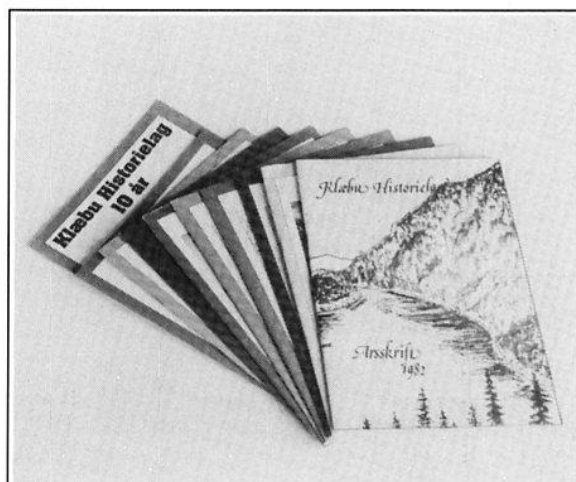
Vi håper årets utgivelse vil glede medlemmer og andre som ønskes velkommen som medlemmer i Klæbu Historielag.

Klæbu, november 1995

Hans Reiten
formann

Innbinding kr. 375,-

Nytt opplag kr. 50,-

Styrets sammensetning 1995

Leder:	Hans Reiten
Nestleder:	Eli Myhr
Sekretær:	Signy Gausen
Kasserer:	John Lium
Styremedlem:	Ole Haugum
Varamedlem:	Emma Hægstad, Marit Bjørklime og Kåre Gundersen

Redaksjonskomite:

Haldor G. Buan (redaktør), Asbjørn Husby, Jan A. Hansen, Magne Vik og Erling Bromseth.

Innhold:

- s. 2 Hans Reiten: Hilsen fra styret
- s. 4 Asbjørn Husby: Klæbu prestegård
- s. 6 Ragna Flatjord: Høst ved Syr-sjøen
- s. 8 70-års konfirmanter - fra 1925
- s. 9 Magne Vik: Litt om Gerhard Schøning og hans reiser i Klæbu i 1973-74
- s. 13 Leif Meland: Stil
- s. 14 Ingebjørg Forsberg: Armfeldts soldater på plyndring i Klæbu høsten 1718
- s. 18 Haldor G. Buan: Grendstad - fra istid til nåtid
- s. 21 Husmanden: Sjøbygda kommune
- s. 22 Hans Reiten: Onkel Nils forteller...
- s. 23 Dagfinn Unsgård: Femsteinsleiken
- s. 23 Hans Reiten: Onkel Nils forteller...
- s. 24 Per Ulseth: En tur langs yttergrensene
- s. 28 Jan A. Hansen: Klæbus posthistorie, del 1
- s. 31 Hans Reiten: Onkel Nils forteller...
- s. 32 Bjørn Hukkelås: Tyvlytting under krigen
- s. 34 Hans Reiten: Onkel Nils forteller...

Ordtaka rundt om i bladet er ført i pennen av Signy Gausen.

Forsidebilde:

Tyske soldater på Klæbu prestegård i krigens dage.

Klæbu prestegård

Av Asbjørn Husby

BY OG NYHUS

Gamle By gård lå sørøst for kirken og var langt tilbake i tida antakelig en stor jordbesitter med arealer som strakk seg fra Nidelva til Selbusjøen. Etter mange historikers mening var By sentrum for bygda eller grenda.

Der kirka står nå, eller i dens nærhet, lå hovet. Her var det også tingplass. Vi har navnet Hesttrø som skriver seg fra den tida det ble holdt ting, og hester som ble brukt av de tilreisende ble sluppet på beite der. På gården By har det vært mange gravhauger, ca. 25 stk. Den største og mest kjente er Domteighaugen. Dessverre er mange av haugene ødelagt under nydyrking og senere ved utbygging i området.

By gård hadde seter på Nordmarka, Byavollen, som senere er overtatt av Eggan. Etter reformasjonen bodde prestene på Sundland

på Strinda. Den gamle prestegård var for liten og gav for lite inntekt for presten. Ut i fra det, ble prestegården utvidet betraktelig utover 1600- og 1700-tallet.

NYHUS

Først på 1700-tallet er husene på By borte. Presten Lemvig har bygd nye hus der de står i dag. Fra den tid er merkene mellom By og Nyhus utvisket. Nyhus er fra 1810, offisielt Klæbu Prestegård.

PRESTEGÅRD SHAGEN

Gerhard Schønning beskriver denne hagen på sin rundreise i Trøndelag i 1770-årene med følgende: «Sogneprest mag. Hans Bull har plantet en smuk have besat med blomster og en del Frugt-træer.»

De store almene syd for Herrestuggu er plantet av Ole Iversen Eggan, f.1776 d.1828. Almene er antakelig kommet fra Hyttfossberga.

HUSENE PÅ PRESTEGÅRDEN

Presteboligen er bygd ca. 1840, mens Jakob Hersleb Darre var prest. Den er restaurert og reparert flere ganger etter at den ble oppsatt. Bygningen er oppført i Vestfoldstil i likhet med mange av bygningene på Klæbu Seminar som er oppført i samme periode.

Forpakterboligen (Herrestuggu) er oppsatt året 1845. Den er påbygd mot vest i 1921. Kjeller under bygningen ordnet i 1949, senere restaurert og satt tidsmessig i stand som forpakterbolig.

Det var bestemt fra gammelt av at hver prestegård skulle ha en Herrestuggu som skulle huse biskop og prost med følge ved bispevisitaser eller andre tilstelninger.

Eldhuset/Størhuset sammen med buret var de eneste bygningene som ble reddet under brannen i 1759. Alle de andre bygningene brant ned. Eldhuset og buret ble antagelig oppsatt sist på 1600- eller først på 1700-tallet da Nyhus ble prestegård. Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 er disse 4 husene fredet.

Låve er oppsatt i 1952, fjøset i 1900-1901 og restaurert i 1964. Fraukjelleren er utvidet og istandsatt i 1990, i hendhold til miljølov, og siloer er bygd i 1991.

Kirkestall. Ved alle kirker utover bygdene var det oppsatt stall der de kirkebesøkende kunne sette sine hester. Den siste stallen ble oppsatt i 1920-årene. Det var plass til i overkant av 20 hester. Stallen ble revet en tid etter siste krig, da bilen forlengst hadde overtatt.

Vedskjul og garasje ble bygd sist på 1920-tallet.

Som nevnt i innledningen var prestegården liten og ga for lite inntekt til presten som stort sett skulle leve av det gården ga i form av naturalier. Torven, som var en ganske stor gård med god arondering, måtte avstå arealer til prestegården. Svån, som tilhørte Krokum, ble ifølge Ola Tulluan, gitt som gave til prestegården året 1614.

Også gården Haugum måtte avstå arealer. På folkemunne har det vært sagt at en hund tilhørende Haugum skambeit et barn fra

prestegården. Som straff for dette, eller for å slippe straff ble Domteigen overtatt av presten.

HUSMANNSPASSER UNDER KLÆBU PRESTEGÅRD

Eggan

Dette er en eiendom som langt tilbake i tida har tilhørt Eidstu, og overført til prestegården for utvidelse av denne. Eller som betaling for å slippe gapestokk eller andre straffetiltak.

Det var 2 plasser Eggan. Begge ble solgt i 1924 til henholdsvis Albert Eggan og Edvard Eggan. Nåværende eier er Arne Eggan.

Hagen

Husmannsplassen «Håggån» lå der deler av dyreparken er i dag. Sigurd Hagen kjøpte plassen i 1943. Klæbu pleiehjem ekspropierte bruket i 1948. Husene ble revet ca. 1960.

Borgen

I dagligtale «Børja». Den gamle pilgrimsvegen fra Tydal og Selbu tok av fra Vinsmyra, og videre ned den bratte børja mot der bruket ligger. Derfor navnet Børja, forandret til Borgen. Jonetta Borgen kjøpte plassen i 1924. Nåværende eier er Johan Ludvig Borgen.

Presttrø, Gunnartrøa

Plassen ble rydda ca. 1800. Den er idag utbygd med boliger i likhet med mye av prestegården. Lærer ved Sletten skole, Ole Aune, kjøpte Gunnartrøa for å ha en heim som pensjonist. Han bygde fjøs på plassen, men bosatte seg aldri der. Kåre Ulstad overtok en del av Gunnartrøa og fjøset, som senere ble innredet til bolighus. Resten av området har etter salg fra Ole Aune, tilhørt Torven. Ole Aune var en tid ordfører i Klæbu, og i over 40 år, lærer og klokker.

Etter 1880-årene har det vært forpakter ved Klæbu prestegård. Før den tid drev presten sjøl gården, og husmennene hadde pliktarbeide på gården. Her følger 2 historier fra den tida:

Husmennene var samlet ved middagsbordet etter avsluttet økt i slåttonna. Etter at middagen var servert, gikk prestefrua for å kvile middag sammen med sin gemal. I døra snudde hun seg

mot den nye hushjelpa med formaning om ikke å bruke kokende vann på hornskjeene. Hushjelpa, som ikke var av det gløggeste slaget, fattet ikke hva prestefrua sa, og hva hun skulle gjøre. Peder Hagen, skredder og husmann i Hagen, og litt av en «spissbur» kunne da fortelle at hornskjeene måtte kokes i ekstra varmt vatn for at de skulle bli rene.

Kornbæring

Det var under trøskinga. Og i den tid ble alt kornet båret opp og lagret på buret. Husmannen som bar korn brukte en sekk som var litt istykker, og korn drysset ned på gårdsplassen. Presten som kom gående bemerket dette om at kornet ble behandlet på en slik måte. Da falt følgende replikk fra husmannen: «Der hvor noget er, må noget spilles herr pastor».

Prestegården eies av Opplysningsvesenets fond. Innmarka er 150 da. Jorda er sandmold og en del leire. En del av innmarka er vanskelig å grøfte p.g.a. kvikkleire. Jorda er meget god både til korn og gras.

Prestegården var betraktet som en av de beste og verdifulleste i bygda, med en skyldmark på 16.61. Med alle fradraga er skyldmarka idag ca.11.

Forpaktere idag er Anne Helen og Jarle Martin Gundersen.

Høst ved Syr-sjøen

Stillheten i skogen - den er underlig merkbar no. Bare sjelden høres et enslig fugle-pip, og sauebjellene er velgjørende å lytte til, - langt borte.

Her oppe ved Syr-sjøen renner bekken. Den har så god en tone. Og vet neppe at den snart skal gjemmes under snø og is.

Muntert, men likevel vemodig synger den skogens pris. «Gud-dagen, Litjebekken, - kjenne' Du att' meg? Takk for i såmmår, - tør vi håpe på gjensyn?»

Rennende vatn og bjeller langt borte, - det gir fred i sjel og sinn. Sakte hvirvler et gulnet bjørkeblad mot gamle Moder Jord, - «Takk for fine såmmår-dåggå-!»

«- fra Jord skal Du i gjen oppstå -» - tanken lyner fort gjennom hodet. Den er velkjent - og føles rett.

For knopper er ferdige til blomster og blad, - i sinnet der synger et underlig kvad: «Er det ikke slik i menneske-ætten at Slekt skal følge slekters gang?»

Takk og pris, det er viselig laget. Det kommer alltid en ny VÅR, - og menneske-slekta gjenoppstår...

Høst-brisen lager striper i vannflata, - skogen står grønn med farge-flekker i.

Nede ved vatnet er rester av gamle bål. Her ble kaffe kokt på svart kjel så mang en gang, mens ørreten vaket og myggen sang.

Nå er det stille. Underlig stille over alt. Rabben der borte med reinsmose på minner om jule-dekorasjoner i nær framtid. Forsiktig fylles den vesle plast-poseden fra et lite synlig sted, - der er sannelig kvist med mose på, og dekorative kongler på kjøpet--?

Mauren, stakkar, synes det er i kaldeste laget. Den har gått i dekning til vår-sola varmer...

Vinden har roet seg no. Den går i skjul bak åsene et sted, og etterlater seg ei vannskorpe som ligger skinnende blank.

Fargerike løv-trær speiler seg forfengelig - «enno er vi vakre», sukker bjørka i det fjerne. Mens ospa skjelver av kulde og framtidsangst.

Vakkert, vakkert og stille. Sakte løftes sekken - og handa til helsing: «God Vinter, kjære Syr-sjø, - no går vi mot VÅR i gjen!»

- raf.

Burstrappa

Av Hans Reiten

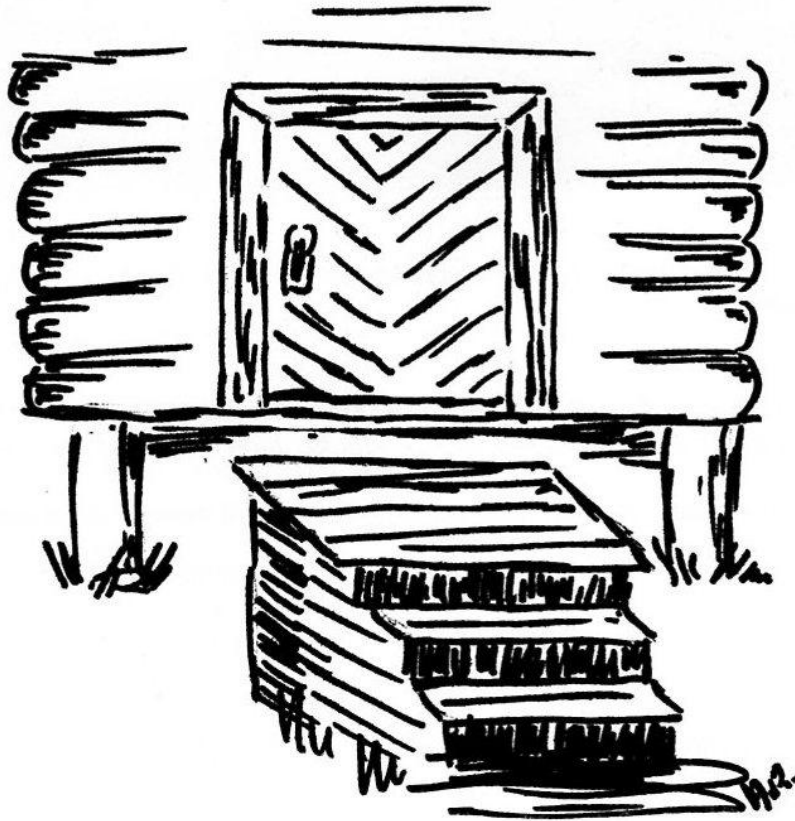
Burstrappa hadde en viktig tilleggsfunksjon før i tida. Stabburet på gården var bygd på metershøye pillarer og burstrappa var derfor godt over meteren høy. Burstrappa sto aldri helt inntil dørstokken på buret. Dette for at ikke mus og annet utøy skulle komme seg inn på buret.

Men - altså. Burstrappa var ikke bare et redskap for å komme seg inn på buret for dem som hadde ærend dit. Den var også oppbevaringsplass for farlig avfall. Her kastet man utbrente lypærer, istykkerlåtte kopper, hermetikkbokser og alt som var skarpt og som barna eller dyrene kunne skade seg på.

På denne tida var ikke avfall noe problem på gårdene. Det fantes ikke plast av noe slag og de få varene man kjøpte på butikken var pakket i papp eller papir. Alle hadde en vedovn på kjøkkenet.

Men - altså. Burstrappa var stedet. Burstrappa var ikke noe interessant sted for ungene. Der skar med seg på fingrene. Men en sjelden gang måtte burstrappa tømmes. Det gikk mange år mellom hver gang burstrappa ble tømt. Jeg husker ikke at vi tømte burstrappa på gården hos oss. Men bort i gården, hos John tømte de trappa en gang. John hadde tippet trappa over på siden, og måket innholdet opp i bikkvogna med en fraugaffel.

Hvor John kjørte lasset vet jeg ikke, da hadde min interesse for saken opphørt.

Burstrapp, tegning av Anne Reiten.

70 års konfirmanter - fra 1925

Jenter fra venstre:

Olga Samstad, Ragna Haugen, Magnhild Ulseteggen, Margrethe Eggen, Gjertrud Lettingvold, Mathilde Eide, Klara Tellugen og Haldis Emilie Taraldsen.

Gutter fra venstre:

Einar Bostad, Oskar Lysgård, Leif Aspli, Ole Svebakken, Klaus Brøttem, Sogneprest A. F. Andersen, Henrik Ulseteggen, Eskild Bjørklimark, Bjarne Grendstadbakk, John Borgen og John Solhaug.

Bildet er utlånt av Ole Svebakken. Han var også behjelpelig med å få plassert riktig navn på riktig person.

De' e itj godt å hai'll på de' en itj har i heinnern.

Hai'n e itj tå dæm som ri deinn da'n n sale.

Litt om Gerhard Schøning og hans reiser i Klæbu i 1773-74

Av Magne Vik

Bakgrunnstoff.

Gerhard Schøning var fødd i Skotnes i Lofoten i 1722. Han tok sin studenteksamen ved Trondhjems Katedralskole i 1742 - 20 år gammel.

Litt av en mønsterelev og en gløgging må denne ungdommen ha vært, for bare 9 år senere - i 1751 - ble han utnevnt til rektor ved samme skole. Historie og geografi - og *veltalenhet* var hans store interessefelt. Og han er blitt regna som den første virkelige videnskapelige norske historieforsker.

Men samtidig var han opplysningsmann og patriotpåvirka av opplysningstidens idealer og Det norske selskap i København - denne studentorganisasjonen som fikk så stor betydning for hans senere så berømte elever med tilknytning til Klæbu.

Den første - dikterpresten Hans Bull - som var sokneprest i Klæbu fra 1769-1783 og altså også da Schøning foretok sine reiser her i bygda i 1773 og -74.

Med bakgrunn i hans betydelig posisjon på den tiden fikk prost Skjånes og Videnskapsselskapet i Trondheim reist en bauta for han ved kirkegårdsporten i Klæbu for ca. 20 år siden.

Men i dag er det nok ikke så allment kjent at han var en av Norges fremste diktere i sin samtid - og et forbilde for selveste Henrik Wergeland! Noe av det beste han har skrevet skal være diktet «Ved Nids udspring» - eller i dagens språk: - Ved utløpet til Nidelva.

Den andre og mer kjente er nok «Johanguten på Aueln» - som gamle prost Skjånes i sine kåserier yndet å kalle den senere dikterpresten og Bergens-bispen Johan Nordahl Bruun. Han vokste opp på Lille-ugla - eller «Aueln» på Klæbu-språk, og det var han som i sitt «syttende år rente på ski nedad bakke, så snøgt som pilen i luften går.»

I sine studiedager i København skrev han den nasjonalromantiske og for oss litt svulstige sangen «For Norge, kjæmpers fødeland», som på en måte kanskje var vår aller første fedrelands-sang.

Men ennå i vår tid lyder hans mektige påskesalme «Jesus lever, graven brast».

Men tilbake til Gerhard Schøning.

Det er sagt om hans «Norges riiges historie» at den fikk en betydning for norsk nasjonalfølelse som bare få litterære verk senere har fått.

Dessverre rakk han bare å gjøre den ferdig fram til år 996, så noen samtidshistorie ble det ikke akkurat!

Schøning begynte tidlig å samle stoff til sine historiske og geografiske arbeider. Han gikk grundig til verks og la arbeidet stort an. Han hadde en drøm om å reise gjennom alle norske bygder og gjøre sine opptegnelser.

Og 1773 gikk i alle fall første del av drømmen hans i oppfyllelse. Da søkte han kongen i København - og fikk innvilget et stort stipend på 500 riksdaler samt permisjon fra sitt professorat ved Sorø Akademi.

Han var sluttet som rektor ved Katadralskolen i Trondheim etter å ha blitt oppnevnt som professor i *historie og veltalenhet* ved dette ærverdige lærdomssættet i Danmark i 1765.

Nå reiste han tilbake til Norge og Trøndelag og ville starte sine reiser og opptegnelser i det for han kjente «Søndre Trondhjems Amt».

Reisene i Klæbu.

Når Klæbu ble den første bygda han besøkte, var nok ikke dette noen tilfeldighet. Han hadde holdt god kontakt med sin tidligere mønsterelev og nå nære venn, sokneprest Hans Bull i Klæbu - og vi skal senere høre at denne blir med han på hans reise til Ståggån, Brøttem og Trangfossen.

I forordet til «Reise giennem en del af Norge» som Schøning senere gav ut, går det fram at han

hadde som klart formål og hensikt at hans optegnelser skulle bli til nytte og opplysning for samtidens almue - og ikke minst for etterslekten. Han skriver bl.a. «At dette mitt arbeide, disse reiserne som nu legges for Læsernes Øyen, jo ville for resten have deres Nytte, tiene mange ting til Opplysning, og være mine kiære Landsmænd især velkomne, det tør jeg både håbe og påstå - uden derved at ville søge egen Ros eller megen fortjeneste.»

Og så slutter han av forordet med en liten unnskyldning for at han kanskje kan komme til å trække noen av leserne på tærne. «Give kun, så visst, at dette mitt Arbeide måtte oppnå et så viktig Øyemerke, som jeg har gjort meg all mulig Umage for at gjøre det, *om ei for alle behageligt at lese*, så dog allminnelig nyttig.»

Han starter så med sine optegnelser om Klæbu med å beskrive beliggenheten til «Klæbu-Giæld i forhold til det større Strindens Prestegiæld» - og anfører at den første gård han kommer til i Klæbu er Stor-Ugla.

Så har han fulgt «Amundsbekken kaldet» opp fra elven Nid. Så sier han noe om folketallet i prestegjeldet - som både den gang og helt opp til vår tid besto av Tiller og Klæbu sogn. Han viser først til en anordning eller såkalt reformats fra 1589 - der bl.a. antall bønder og husmenn i gjeldet var registrert. Den gangen var det 34 bønder i Klæbu og 12 i Tiller. 140 år senere - i 1773 - var folketallet økt til 40 bønder i Klæbu og 20 i Tiller. Men «nu ere - altså i 1773 - i Klæbo Sogn 52 gårder, 45 bønder og 25 husmenn - og i Tiller 24 gårder, 22 bønder og 12 husmenn. Til sammen i det hele giæld 104 familier som udgiøre i alt 750 siæle».

Men om det i årene siden registreringen i 1589 hadde skjedd en viss vekst i folketallet i prestegjeldet, så kom likevel Schønning fram til en konklusjon - som kanskje «ei for Klæbyggen var så behagelig at høre» - for å si det i hans eget språk:

«Klæbo-Giæld er altså et af de små og middelmådige - og Folkeformerelsen der likeledes kun mådelig. Det samme kan siges i Hensigt til Agerdyrkningens Forbedring.»

Etter at han så har anført hvor mange «tønder» bygg og havre som blir dyrket, så sier han at «dette er dog, ringe, mod hva her burde ydes, da jordsmonnet er meget fruktbart». Men Schønning

har en forklaring som kanskje kan tjene Klæbyggene til undskyldning: «Jord-Dørkningen er her hidintil meget bleven forsømt, fornemmelig formedelst Tømmer-Hugst og Huuse-Bygninger, da en av Klæbyggernes fornemste Haandteringer har bestaaet i at optømre Huuse, kiøre dem om vinteren til Trondhiem, og der sælge dem, saavel til andre, som fornemmelig til de såkalte Nordfarer eller Kremmere, som handlet på Nordlandene, hvorhen disse bringe bemeldte Huuse.» Ferdighusproduksjon er altså ingen helt ny geskjeft i Klæbu!

Ellers nemner han at klæbyggene skaffer seg fortjeneste ved varetransport, nemlig ved å føre kobber fra Selbu kobberverk til Trondheim - og korn og andre varer tilbake til Selbu.

Han noterer seg med beklagelse at klæbyggene er blitt svært forfengelig, særlig når det gjelder klær og klesmoter. Det har kanskje sammenheng med at de på grunn av beskjeftigelser han nevner ovenfor har fått kontanter mellom hendene til å anskaffe seg «kjøpetøy».

«Riktignok avles på de fleste gårder lin og hamp og veves litt *ulldene stoffer* til husfornødenhet, såsom vadmél og grovere lerreder. Men stas med fremmede varer har her taget meget overhånd blant bondestanden, ligesom iblant dem på Strinden.»

Gerhard Schønings skildring av et bondebryllup i Klæbu på denne tiden - med matskikker og alt som hører til - har sikkert mange av dere hørt før. Men den er så fornøyeelig at jeg tar den med i sin helhet nedenfor - og da i hans originale språkdrakt:

Blandt Bønder og Tieneste-Folk i Klæbo spiises 4 Gange daglig, baade Vinter og Sommer, Kl. 7 og 10, om Formiddagen, men 2 eller 3 og 8, om Eftermiddag. I deres Brylluper medgaaer gemeenlig en Mængde Drikke-Varer, saasom Øll, af 10, 12 til 16 Tønder Malt, foruden Brændevin og lidt Vin. Retterne paa Bryllups-Bordene, ere først Smør og Brød med Dravle til, derefter Kiød-Suppe, saa Fisk og Steeg, endelig Ost og Gomme, eller ogsaa Bakkelse, som kiøbes i Staden. Under Skud og Trommer, ledsages Bruden fra Kirken, først til Kiøkkenet, for der at smage af alle Retter, og saa derfra til Brudehuuset, hvor en Psalme synges; derpaa spiises; hvorefter atter synges. Der spiises paa adskillige Borde; og maa de nederst Siddende ofte tage til Takke med andre eller ringere

Retter, end de Øverste faae. Naar man har spiist, kommer den saa kaldte Kiøgemester, der maae kunne agere lystig Person, for des beder at fornøie Gjæsterne, frem med en Skaal, over hvilken udbreedes et Silke-Tørklæde, for deri at modtage Brude-Gaverne. Først tilkiændegive da Brudgommen og Bruden, hvad de forære hinanden, hvilket skal gaae forlods af deres Boe, han hende gemeenlig en Hest og Sadel med Tilbehør, hun ham en opred Seng, o.s.v.; derpaa frembringe Giæsterne deres Gaver, som bemeldte Kiøgemester lydelig opraaber. En Specie Rigsdaler, en Rigsdaler, en Krone, giver gjerne hver af Familien, andre mindre. Siden dantses, i Brudehuset, ude paa Gaarden, paa Laden, hvor Rum gives, gemeenlig lutter Polske Dantse; og fortsættes sædvanlig Giæstebudet, saa længe noget er tilbage i Tønden, eller Drikke-Varer gives.

Schøning har på sine reiser egen sans for det uvanlige - eller «særegheter» som han gjerne selv uttrykker det. - Landskapet og topografien i Klæbu beskriver han bl.a. slik: «Beliggenheden i Klæbo er besynderlig og merkværdig, i den Henseende fornemmelig at nesten det hele District er fuld av Ujevnheder, større og mindre, likesom Jorden overalt var omsnoet og omtumlet». Og så prøver han å forklare at dette kommer av det spesielle leirholdige jordsmonnet som lett har latt seg påvirke av eleven Nid og de tilstøtende bekker i vårløsningen - opp gjennom tusenårene.

Schøning har selvsagt også vært oppom kirka i Klæbu, dvs. gammelkirka som var bygd i 1669 - og sto fram til vår nåværende kirke ble ferdig i 1790. Heldigvis for etterslekta har han tatt seg tid til å tegne den og fått den med i sin reisebeskrivelse. Uten dette har vi vel neppe visst så nøye hvordan den så ut i dag.

Det er forøvrig gjengitt i 200-årsskriftet for Klæbu kirke - og en reprodusert større utgave er å finne på veggen i korridoren ved inngangen til menighetskontoret på Rådhuset. Schøning skriver om kirka bl.a.:

«Den er en gammeldags træbygning af en særdeles Bygningsmåde, hvorover man her har ladet den aftegne, og vel utvendig ei meget anseelig, men dog innvendig ret smukt malet og udstafferet, som de kirker gemenlig er, hvilken av almuen selv vedlikeholdes eller eies.»

«Af alderdoms levninger var her intet at finde», skriver Schøning, og må vel med dette uttrykket ha ment fortidsminnesmerker. «Det eneste man kan føre didhen, er den på gården Lille-Ugla, ei langt fra prestegården, liggende store Høi, gemeenlig Ellshaugen kaldet, i hvilken endel gamle Sager berettedes at være oppgravne, såsom støkker av et forrustet Spyd, noget av et harnisk (rustning) m.m.»

Og så forteller Schøning en «røverhistorie» - som senere historieforskere mener det neppe kan være hold i. Han hevder at en av norgeshistoriens stormenn kan være begravet her, nemlig Sigurd Jarl på Lade. Jarlen hadde vært i gjestebud i Stjørdalen - og om kvelden reist til garden Oglu for å overnatte. Denne Oglu mener Schøning kan ha vært Lille-Ugla - eller Aueln i Klæbu.

I Heimskringla forteller Snorre nemlig at jarlens erkefiende, kong Harald Gråfeld, i nattens mulm og mørke reiste fra Nordmøre til Oglu - og der tente på garden og brente inne sin fiende med hele hans følge. Senere historieforskere er kommet til at den Oglu som det her er tale om må ha vært en gard i Skatval med samme navn - og at det var der den dramatiske tildragelse fant sted. Så dessverre kan vi nok neppe skryte av at en av de store ladejarlene er hauglagt i Ellshaugen på Aueln!

De opptegnelser og registreringer som jeg har nemnt hittil er frå Schønings reise i Klæbu i 1773 - som av en eller annen grunn ble avbrutt. Men den 4. mai 1774 legger han ut på en ny reise gjennom Klæbu - på veg til Selbu. Han tar seg denne gangen fram gjennom «fjellpasset» Stegan eller Ståggån. Sine opplevelser av Ståggån på denne tida skildrer Schøning slik:

Naar man vil reise fra Klæbo til Sælbo, maae Veien tages didhen, igiennom en snæver Pass, som skiær sig igiennom den høie østen for Klæbo liggende Biergaas. Plassen kaldes Stegan, og ligger mellem høie, steile Klipper paa begge Siider; den er ogsaa i sig selv temmelig brat, fuld af nedfaldne løse Steene, og vanskelig at passere, men her at ansee for en stor Velgierning af Naturen, der paa dette Sted har aabnet en Vei, mellom bemeldte tvende Districter, som det ellers vilde være vanskelig, om ei næsten ugiørligt at udfinde. Denne Vei har tilforn været saa vanskelig, at

man endnu, i det Throndhiemske, gemeenlige kalder en Kones Barselfærd, hendes Sælbo-Reise: men nu er den saaledes istandsat, at man uden megen Besvær eller Fare kan reise der igiennem, især efterat det vanskeligste Støkke deraf, kaldet Lille-Stegan, kan undgaaes, giennem en ny Vei, som der under er anlagt, over en Myr.

Men før han kommer så langt nemner han at han må passere en mengde klopper, det er, skriver han, «Stokke som enten i tu er kløvne - eller heele - lægges over Myrer og Moradser, enten jevnside langs efter veien, eller tverts over den, efter hinanden». Dette at veiene i Klæbu nesten overalt er belagt av slike klopper, får Schøning til å komme med følgende påstand når det gjelder navnet Klæbu:

«Disse Klopper eller Broer have uten tvil givet anledning til Bygdens Navn, Klæbo, eller som de gamle kalde det, Klæppabu».

Senere forskere er kommet til at det nok er den spesielle topografien i bygda - med hauger og bergknauser (klæppa) - eller «ujevnheter» som Schøning kaller det - som har gitt bygda vår Klæbu-navnet.

Som følgesvenn på den første delen av sin reise i 1774 hadde Schøning vært innom prestegården på By og fått med seg «sin Vært og forrige discipel, Hr. magister Hans Bull, en af vore tiders beste poeter» - for å vise han Trangfossen. Trolig er det sogneprest Bull som først har fortalt Schøning om denne naturens merkverdighet.

Bull visste at det var vanskelig og kronglete å komme fram til fossen. De var derfor innom på Brøttem og fikk med seg bonden Bersvend som lokal kjentmann.

Om sine opplevelser i tilknytning til ekspedisjonen til Trangfossen i 1774 skriver Schøning bl.a.:

Da vi nærmede os Stedet eller Fossen, hvis Aabning imellom Klipperne saae ud som Indgangen eller Stollen til en Gruve, blev Veien alt meere og meere steenet og ujevn. Vi maatte da stiige fra Hestene, og gaae: men efterat have gaaet et Støkke Veis, mødte os en nye Vanskelighed. Vandet den forbi rindende Elv var steget saa høit, at det havde overskyttet Veien, forbi det tilstødende steile Biærg. Her maatte vi da, paa Hænder og Fødder, kravle op over endeel Klipper og

Steene, og arbeide os frem igiennem Træernes Greene op aad en høi Bakke, førend vi naaede hen til det foresatte Sted, som er et af de mærkværdigste i sit Slags.

Ved bemeldte Gaard Grøttum, endes vel den store Sælbo-Søe, som man regner for at være 3de Norske Mile lang, hos et Næs, som stikker ud mod S.V.; men strax vesten for den er igjen en liten Søe, kaldet Biør-Siøen, der hænger sammen med hin store, ved en ganske kort Elv. Af bemeldte lille Søe, udløber atter en Elv, ned til Trang-Fossen, til hvilket fra Sælbo-Søen er 1/4 Mil eller noget meere.

Denne Foss gaaer vel i nogle Krumminger, dog meest mellom S.O. og N.V., og nedstørter sig med et, ei vel meget brat, men langt Fald, igiennem en fast Biærgstrækning, eller giennem en lang rende, udhulet giennem det haarde Biærg, hvilket staaer som høie lodrette Muure paa begge Siider, og danner her som en Dæmning, der aldrig kan rokkes, mod den store Sælbo-Søe, der uden denne, af Naturen satte Forskandsning, kunde ved Udbrud oversvømme saavel det heele underliggende District, som Staden Throndhie selv.

Dette var noen glimt fra historikeren Gerhard Schønings reiser her i Klæbu for godt og vel 200 år siden. Med sin sans for detaljer og merkverdigheter på sine reiser gjennom bygdene har han gitt oss et uvurderlig innblikk i folkeliv, i sed og skikk, i geografi og topografi i de mange bygdelag - som han vant over å besøke. Dessverre rakk han ikke å besøke alle bygdene i Norge slik han først hadde til hensikt. Han døde i 1780, og ble altså ingen særlig gammel mann.

Men hans «nedtegnelser» har vært et uvurderlig verdifullt kildemateriell for senere historikere og bygdeforskere - sjøl om det i ettertid er blitt satt spørsmålsteget ved noen av hans påstander og utsagn.

Vel, dette var den gang det - og itte nå:

Til slutt et lite tankeeksperiment: Folketallet i Klæbu er i dag ca. 7,3 ganger større enn på Gerhard Schønings tid. Dersom vi i de neste 200 år kommer til å vokse forholdsvis like mye - noe som kanskje ikke er utenkelig - vil Klæbu i år 2200 være en by på ca. 32.000 innbyggere!

Vil det da i denne byen - eller kanskje rettere bydelen - finnes noen med kunnskap om et lite

trivelig bygdesamfunn for 200 år siden som het Klæbu?

Det bør være en av historielagets viktigste oppgaver å sørge for at våre etterkommere har

enda sikrere kilder å øse av enn herr Schønings optegnelser når de skal søke kunnskap om sin fortid!

STIL

Turisttrafikken på Selbosøen tiltager mere og mere. Således besluttete endel kamerater sammen med mig sommeren 1891 at tage en turisttur til Selbo med dampskibet «Telegraf».

Vejret på denne lystrejse var os gunstigt. Vi steg af dampskibet på Fuglem og inlogerede os på skydsstationen, hvor vi blev modtagen med megen godhet og venlighed.

Næste morgen var det søndag, og vi besluttete derfor at rejse til kirken. Transporten til kirken, som derfra utføres om sommeren, er at benytte båd, og vi måtte tage tiltakke med at stige ombord i en større båd, der dreves med årer af 20 mann. Den gik meget fort og var snart over på den andre side af søen. Vi gik da til kirken for at overvære gudstjenesten. Det var mange ting som forundrede mig der, således vakte det min opmærksomhed, at der var 7 børn til dåpen den dag.

Det er skik og brug der oppe, at man har med til kirken mad og drikke for at traktere sine slægtninge, naboer og bekendte. Således blev også vi indbudne af Erik Rejnaa, og vi blev trakteret med en levse, en fjerdedels sirupskake med en gumskive og en dram. Det var vist gjort i den hensigt, at barnet skulde få penge.

Saa blev vi endelig ferdig til at drage afsted, og vi måtte benytte den samme skyds tilbage til Fuglem.

Saa spiste vi middag og gjorde os lit til gode. Siden kjørte vi en tur indover Stranden til Fossum for at se os om, og det var en fornøvelig tur. Den flade vej og den skønne omegn gjorde turen meget behagelig for os. Fossum er vist en af de peneste gårde i Selbo.

Så kjørte vi tilbage til Fuglem og tilbragte aftenen med fornøjelse. Næste morgen rejste vi med dampskibet hjemover.

Brøttem den 2 marts 1892.

Laura Brøttem.

Stilen ovenfor er skrevet av min bestemor som ble født 8. august 1875 på Brøttem. Hun ble senere gift med Nicolai Ulstad og fikk 6 barn. Av disse er det i dag kun Martha Meland og Anna Kathrine Viken som lever. Bestemor bodde på Lilleugla til hun døde i 1956.

Båttrafikk på Selbusjøen.

I forbindelse med at vi igjen har fått rutegående båt på Selbusjøen, er det interessant å lese i bestemors stil at man for vel 100 år siden kunne reise fra Brøttem til Selbu med båt, nærmere bestemt med dampskipet «Telegraf».

Det fremgår av stilen at man rodde til kirken med en båt som i tillegg til 20 roere også hadde plass til passasjerer. Jeg lurar på om dette kan ha vært tilfelle eller om det er fri fantasi.

Dersom noen skulle ha greie på dette, ville jeg satt pris på å bli underrettet.

Det samme gjelder forøvrig traktingen i kirken. Var det slik i Selbu i 1892 eller har stilforfatteren sluppet til fantasien.

Trondheim 14.5.95.

Leif Meland.

Armfeldts soldater på plyndring i Klæbu høsten 1718

Av Ingebjørg Forsberg

Alle kjenner vi den historiske bakgrunnen: Armfeldts inntog i Nord-Trøndelag i hensikt å innta Trondheim, utplyndringen av bygdene både der og i vårt fylke, svenskehærens feilslåtte planer, marsjen tilbake til Sverige gjennom Gauldalen samt tragedien i Tydalsfjellene.

I bygdene på begge sider om Kjølen har denne krigshendelse blitt en del av lokalhistorien. Historisk fakta har etter hvert blitt blandet med sagn og legender. I vår bygd sier tradisjonen at en svensk soldat ble skutt på Nideng, dit han kom for å be om mat. Det er fullt mulig at dette har skjedd selv om det ikke går å få det bekreftet. Imidlertid florerer lignende historier i flere bygder, hvorfor det kan være på sin plass å ta dette med en viss reservasjon.

Kildene til denne artikkelen er i hovedsak hentet fra Krigsarkivet i Stockholm. Det er å merke at de tidsangivelser/datoer som Armfeldt opererte med, ikke er i samsvar med de norske. Forklaringen er at Norden som helhet forholdt seg til den Julianske kalenderen frem til år 1700 da Norge og Danmark innførte den Gregorianske kalenderen. Sverige beholdt imidlertid den gamle tidsregningen frem til år 1753. Tidsforskjellen mellom de to kalenderne er 11 dager. Når Armfeldt f.eks. skrev den 17. november, så var det i realiteten den 28. I denne artikkel vil derfor datoene skrives slik: 17/28 november.

Karl XIIIs krigskart over Nord- og Sør-Trøndelag «Utvisandes i synnerhet den Tracten, hvarest Jemtländske Armeen under Hr Generallojtnant Armfeldts anförande Marscheradt fram, Åhr 1718» er meget detaljert. Med hjelp av prikkede linjer i ulike farver er marsjstrekningen og streiftog nøye angitt. Avstand i mil mellom stedene er notert samt datoer for ankomst og avmarsj. Videre er det markert hvor hæren slo leir, møtte norsk motstand osv. I bygdene er større gårder navngitt og kirkas beliggenhet markert. I vår bygd er navnet Klebo med, Byelfven, Selboe Siön og kirka, men ingen steds- eller gårdsnavn.

Noe som kan synes merkelig er at Nidelva har fått navnet Byelfven. Se ovenstående kart. Forklaringen fins bl.a. i Klüvers artikkel «Et Øievidnes Beskrivelse» i «Ny Minerva» fra 1806. «Den 24de Dito (nov. 1718) marscherede den fiendtlige Arme fra Strinden, hvor han fra den 12te tilforn havde opholdt sig, og udi Kleboe Præstegjæld, fortsatte sin marsch til Tillerbroen, saa og bedre hen til Leeren, Hr

Commercieraad Schiøllers Gaard, hvor han begyndte at bygge Tømmerflaader, som han vilde sætte over Elven, som løber fra Selboe, og ned gjennom til Trondhjem, og kaldes gemenelig Byelfven, eller efter gamle Tider Niederaae..(..)» Således har Nidelva hett Byelfven i en periode, for siden å få tilbake sitt gamle navn.

Vi går tilbake til den 6/17 november da Armfeldts hær, utsultet og forkommen, nådde Trondheim nordfra og slo leir ved Bakke Gård. Værets makter hadde hele høsten vært svært ugunstige. Regnet hadde høljet ned uavbrutt og elvene gikk flomdigre. På nettene begynte kulda å slå til med blankis som følge. Matmangelen hadde over lang tid vært prekær.

Gårdene i Strinda og Bratsberg ble utplyndret på mat, klær og fornødenheter på kort tid. Svenskehæren hadde dessuten flere tusen hester som trengte fôr. I den forbindelse er det merkelig at ikke Bostadgrenda og andre nærliggende gårder i Klæbu ble hjemsoekt.

Karl XII, som oppholdt seg ved Fredrikshald, ble utålmodig når ingen ting av betydelse skjedde i Trondheim. Den 8/19 november kom to kongelige sendebud til Armfeldt med monarkens beskjed om at «omedelbart Staden attaquera». Som vi vet så ble det aldri noen angrep. Isteden dro hæren seg mot Leira Gård der de startet planene på å komme seg tilbake til Sverige.

Ovenstående kart er tegnet på Leira i forbindelse med at Nidelva skulle passeres. Mannen bak dette kunstverket er en av Armfeldts generaler, med stor sannsynlighet Gabriel Cronstedt.

Fra høydene ved Leira hadde han god utsikt over Tiller og deler av Klæbu. Planerte fluktveier og plasser av interesse er markert fra A til Å på sørsida av Nidelva. Vel over på Tillersida skrev generalen ned hendelsesforløpet i store trekk samt også en del om hva som skjedde etterpå. (Se kartet.) Kanskje satt han på en av Skjetnegårdene og ga etterverden disse verdifulle opplysningene.

På svulstig 1700-tallssvensk, og ikke så lite skrytsomt, starter generalen med å fortelle at den 17/28 november 1718 passerte den svenske armeen «Byelfven», midt foran nesa på fienden samt at dette skjedde «en half mil ofvanför Staden Drontheim i Norrige». At Klæbu var i svenskehærens søkelys

forklares bl.a. med at generalen starter med å forklare markeringen «Å» som er plassert over Nidengskaret: «Skymtar Byn hvarvid fienden hade sitt stånd.» (Skimtar bygda der fienden har slått leir.) Ved hjelp av lupe kan man tydelig se et hus oppe i Nidengskaret. Lå det muligens ei seter der eller var det et losji for deler av den norske armeen?

Generalen går siden tilbake til «A» og opplyser oss om at «udi dällden (dalen) bakom Leira Gård kamperte grenadene den 15/26 og 16/27 november». Ved Leira Sag, lengst ned til høyre på kartet, fantes godt om tømmer. Dette ble fraktet opp på høyden «B» (inntil A) og snikra sammen til store flåter. Disse ble siden frakta ned gjennom skrånningene og til elvebredden der de «sammanlänkades til två hundre alnars längd». Lengden på brua sier oss således en hel del om vannstanden i Nidelva høsten 1718. Armfeldts hær hadde for øvrig skaffet seg en viss erfaring med å slå broer. Første forsøket med å ta seg over Stjørdalselva, som et par måneder tidligere gikk «150 alnar bred» på grunn av høstregnet, endte med at strømmen tok flåtebrua og førte den til havs.

Markeringen «Z» er «stenkistor» i elven. Disse fans antagelig der fra før og fungerte som en slags tømmerrenne til saga. For Armfeldts hær utgjorde disse en viss trygghet i tilfelle vannmassene skulle ta brua før de rakk å feste den på Tiller-sida. Punkt «D»: Kl. 9.00 på morgenen den 17/28 november ble brua svingt over elva, og i grålysningen stormet de første 300 rytterne over på noen få minutter. Ved hjelp av godt plasserte kanoner ble det norske forsvaret holdt på avstand.

Bokstavene «S» og «T» markerer ferden fra elva og opp over Tiller. Ved «S», som leder opp mot Klæbu-grensa ved Nidengskaret, skriver generalen: «Trång väg uppför backarna».

Som vi kjenner til fra historiebøkene så dro den norske obersten Motzfeldt umiddelbart sørover med 600 ryttere, antagelig for å hindre svenskenes retrett videre. Svenskene hadde imidlertid ikke mer enn kommet seg over elva før general De la Barre med 350 mann tok opp jakten på dem. Årsaken til den raske reaksjonen får man ved å lese karttegrerens/generalens forklaringer: Mens deler av hæren fortsatte sørover forflyttet Armfeldt seg til Nypan. Resten slo leir mellom gårdene Skjetne i Tiller. Fra svenskenes rekognoseringer i området skriver generalen at «då man kom uppför berget war hela fältet öppet och syntes där ställen därnest det fientliga Cavalleriet och Infanteriet stådt dagarna tillförne och intill några timmar förr än Bron på deras sida öfwerfördes.» Noen norske krigere så de således ikke til. Men, skriver generalen; «af en händelse» (tilfeldighet) oppdaget de en bonde som hadde kjørt seg fast i ei myr «några hundra steg ifrån byn» (bygda) som ligger ovenfor Skjetne. Kan «byn» som generalen snakker om være noe annet enn Klæbu? Og «berget» der de så ut over hele området, noe annet enn Nidengskaret? Var bonden som hadde kjørt seg fast i ei

myr «några hundra steg från byn» (bygda) en klæbygg på heimvei? Dette går det naturligvis ikke å få bekreftet.

Ifølge forklaringene til kartet var bonden sendt fra Trondheim med opplysninger til de norske troppene i området. Noe som motsier dette er at han ikke hadde noen skriftlige beskjeder med seg. Derimot var han godt informert. Sikkert ble han skremt fra vettet for opplysningene synes å ha trilla som erter. Svenskene fikk vite at det var fullt mulig at noen av de 50 norske dragonene som hadde oppholdt seg i området på morgenen, fremdeles var igjen der. Og generalen fortsetter: «Samme bonde berättade ock att deris Dragoner som bestod af 5 Companier ved öfwerste (oberst) Motzfeldts Regimente tagit vägen åt Sunnan fällan, dit ett partie under Hr. Generallöjnant De la Barres anförande dem ofördröjligen eftersatte.» Dermed satte den eventuelle klæbyggen igang en av de mest dramatiske hendelsene i denne krigen.

Plyndringen av gårder Klæbu

Ut fra disse opplysningene må en kunne anta at svenskene fant veien til Nideng allerede samme dag, dvs. den 17/28 november. Kravene om krigsskadeerstatning vidner også om at gårdene Nideng, Forset og Tellugen måtte underholde «Vore Egne Folk» med mat til troppene og før til hestene.

En dag i slutten av november 1718 fikk således Joen Nidingen, f. 1663, en gruppe svenske krigere til gårds. Det var langt til neste gård, og Nideng lå forøvrig geografisk ypperlig til. Her tok Armfeldts menn seg tid til å slakte ned hele buskapen, tømme stabburet for mat og låven for høy.

Det merkelige er at svenskehæren, på sitt videre tokt i bygda, passerte Tanemsgårdene. I stedet dro de til gårdene Forset og Tulluan. Her ble bare 6 kyr sammenlagt slaktet. Hadde disse gårdene fått bud om «besøket» slik at de rakk å frakte bort deler av sin buskap? Eller satte de korte dagene i november grenser for hva svenskene rakk over? Med Nidengskaret som eneste retrett og bondens opplysninger om at norske dragoner fans igjen i området, var faren stor for å bli innestengt.

I Trondhjems Stifts og Amts fortegnelser over krigsskader i Klæbu finner vi følgende tap/krav: (Den enkelte gårdbrukers tap er her regnet sammen med klostrets/prebendets/jordeiers).

JOEN NIDINGEN:

*16 tøn. byg
10 tøn. halfbyg
10 tøn. hafre
3 hæste
6 kiør
2 qwier
gaardsredskabe
Sænge og gangklæder
Madvare*

Joan Nidingen hadde dessuten måtte yte hjelp til «Vore egne folk», dvs. norske krigere, med:

2 tøn. hafre
12 læs høe
2 qwier
«Summarum i Penge»: 176 rd 3 ort.

LARS FORSET:
10 tøn. byg
5 tøn. hafre
gaardsredskabe
Madvare

Dessuten 1 tøn. byg til «Vore Egne folk».
«Summarum i Penge»: 43 rd 3 ort.

ANDERS TELLUEN:
2 kiør
gaardsredskab.

Derssuten 0,5 tøn hafre og 2 læs høe til «Vore Egne folk».
«Summarum i Penge»: 10 rd.

JONAS TELLUEN:
1,5 tøn. byg
3.5 tøn. hafre
2 kiør
1 hæst
Madvare
gaardsredskabe

Dessuten 2 tøn. hafre og 8 læs høe til «Vore Egne folk».

I kravet fra Jonas Telluen er det også oppført; «1 Husmands Enche Sigrid leed tap af fienden: Madvare, gaardsredskabe, sæng- og gangklæde.»
«Summarum i Penge»: 30 rd 2 ort.

Gårder i Klæbu år 1718

Fortegnelse over krigsskader i Klæbu gir også opplysninger om hvor mange gårder som fantes i prestegjeldet ved nevnte tidspunkt. Det er å merke at Dragstgrenda og Hånnåa tilhørte Klæbu. Gårdsnavnene gjengis slik de er stavet i protokollen:

Fierrum	Draxen	Torven
Haldsæt	Brøttum	Næss
Lilleuglen	Krukum	Grindstad
SneEggen	Bye	Handa
Hussbye	Oessen	Ulfset
Forset	Rønningen	Nordsset
Gellein	Vigen	Telluen (2 gårder)
Nidingen	Boestad	Guttusteen
Molsøen	Nyehuuss	Tanum (3 gårder)
Tangvold	Sollum	Fierumsrønningen
Storuglen	Staflund	Hougen
Eidsstue	Warmdall	Øfne
Ytteruglen	Lysklæt (2 gårder)	Berchlien

Bak navnene til samtlige gårder, forutom Nideng, gårdene Telluen og Forset, er det notert «Ingen Skade».

Klæbu hadde imidlertid flere besøk av svenske soldater i 1718. Armfeldt, som hadde sitt hovedkvarter ved Nypan, hadde behov av å opprettholde forbindelsen med Sverige. Dette ble naturligvis alt vanskeligere. Mot kvelden den 21. november/2. desember sendte han den finske kapteinen Peter Longström, en underoffiser og 21 mann med post og viktige militære underrettelser til Duved i Jämtland. Følget, som red til hest, tok veien over deler av Klæbu for å komme seg frem til Stjørdalen usett. De ble imidlertid oppdaget før de nådde Stene Skanse. Longström ble skutt og veska med sitt viktige innhold havnet i nordmennenes hender.

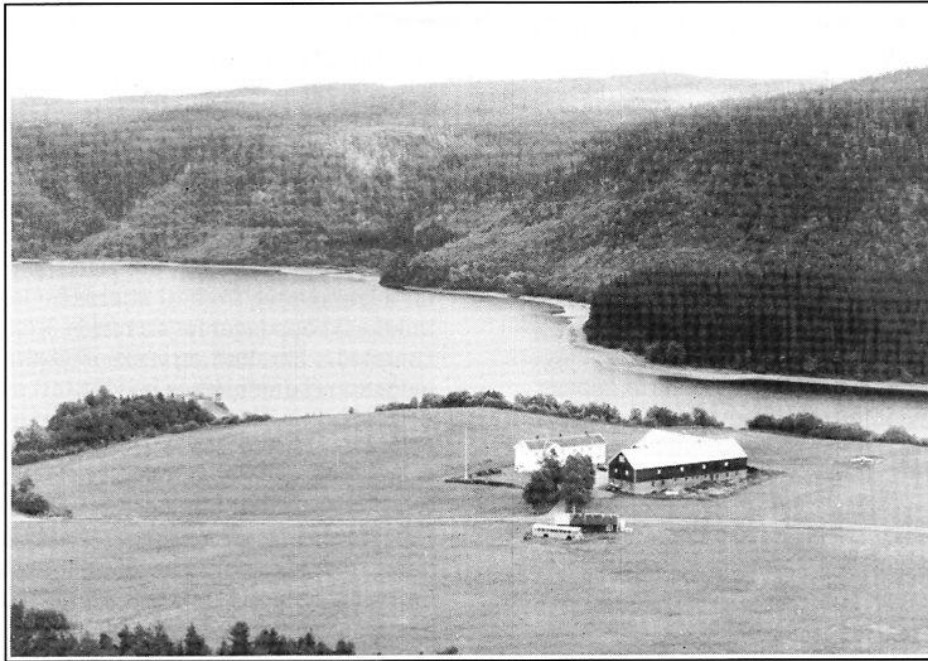
Hvilke klæbygger deltok i forsvaret av området som ovenstående kart beskriver? Da det ikke har lyktes å finne soldatruller, blir dette et ubesvart spørsmål, i hvertfall her og nå. Derimot får man litt opplysninger om hvordan bondehæren skjøttet seg under basketaket med svenskene i området mellom overgangsstedet av elva og Nidengskaret ved å lese Militært Tidsskrift 56 - Kristiania 1893. I «Nordenfjeldske dragoner i 1718» siterer kaptein Barstad generalmajor Budde som hadde «opbudt all dend Gemeene Almue, som kand til veje bringes af Strindens og Guldahls Fogderier». I sin rapport til «Deris Kongel. Mai. ts Høistforordnede Committerende udi Norge», datert 29. november 1718 skriver generalmajoren at «Dend gemeene Almue eller saa Kaldet Mand af Huus, der tillige var hos oberst Motzfeldt, og bestoed udi en 300 Mand, Løb deris Vej allesammen, det første de hørte Fiendens skud, saa af dennem icke var at forventi dend allerringeste Modstand at give, det jeg mig óg forhen haver forestillet, thi paa dennem kand mand ikke have nogen Tillid.»

Går vi så tilbake til bonden som svenskene fant fastsittende i et myrhøl «några hundra steg från byn» (bygda), våkner straks mistanken om at han bløffet litt. Han var sikkert ikke på heimveg «från staden» da han ble innhentet av svenskene. Med de kjennskaper han hadde til de norske troppenes størrelse og forflytninger var han sikkert blant «dend Gemeene Almue» som under oberst Motzfeldts befal skulle hindre svenskens retrett, men som «Løb deris vej (...) det første de hørte Fiendens skud, (...) thi paa dennem kand mand ikke have nogen Tillid».

Og med dette skussmålet fra generalmajor Budde tuslet formodentlig en av våre forfedre heimatt over Nidengskaret senhøsten 1718.

Kilder:

Krigsarkivet, Stockholm XVII N:O 26
Statsarkivet, Trondheim
Takst over Krigsskader 1718 til s. 29B
Klüvers art. i Ny Minerva 1806 «Et Öievidnes Beskrivelse»
Militært Tidsskrift 56 - Kristiania 1893 «Nordenfjeldske dragoner i 1718» (Barstad).

Grendstad - fra istid til nåtid

Av Haldor G. Buan

Dette er, som navnet tilsier, gården Grendstads historie i grove trekk. Det ble skrevet til et slektstevne på gården i 1985, hvor etterkommerne etter Brynhild og Haldor Grendstad, som drev gården fra 1851-1896, møttes.

Grunnlaget for gården, med hensyn til beliggenhet og jordsmonn ble lagt allerede for ca. 10.000 år siden, da den siste istida sluttet og isen trakk seg tilbake. Før istida hadde Nidelva gått rett vestover fra Selbusjøen og vært en sideelv til Gaula. Da isen begynte å trekke seg tilbake, ble det lagt opp en stor israndterasse av sand og stein som stengte for elvas gamle løp.

For ca. 9.700 - 9.800 år siden ble så flata som gården ligger på, dannet. Her gjorde tilbaketrekkinga av isen en pause, og vi fikk dannet haugen som ligger rett øst for husa på gården. Etter dette går det lang tid før man har sikre tegn på bosetting i området. Det er gjort funn fra steinalderen på Teigen (3.000-1.500 år f. Kr.). Fra tiden 2.000 år f. Kr. begynte de første jordbrukskulturer i Trøndelagsområdet, selv om man i dag sjelden finner gårdene på samme plass som i steinalderen.

Videre sies det at det i 1870-åra ble funnet en gravhaug på Grendstad, som sannsynligvis skriver seg fra tida 0-400 år e. Kr.

Den tidligste måten å drive jordbruk på, var å svi av stykkene man dyrket opp. Det ble ikke brukt gjødsel, og dette førte til at man stadig måtte skifte stykker. Dette gjorde at gårdene sjelden ble spesielt store før fram mot vikingtiden, 800-1000 år e. Kr.

Det er fra denne tida navnet på gården skriver seg. Gårdsnavn med -stad-ending betyr nybrottsgård, gjerne beliggende i vanskelig terreng. Første del av navnet skriver seg sannsynligvis fra det gammelnorske ordet grandí, som betyr sandbanke, tørr grunn med sand og stein ved vatn. Dette skulle passe godt med de naturgitte forholda, med haugen og den steinfylte jorda.

Som navnet tilsier, lå gården i vanskelig terreng. Dette viser seg flere ganger opp gjennom historien. Den er i skrevne kilder nevnt som en av de minste og mest tungdrevne til langt ut i 1800-tallet. Brukerne på gården er også blitt nevnt som de fattigste i bygda. Men tross dette, gården har vokst til en relativt stor gård, og er også blitt delt i 3 bruk.

Første gang gården er nevnt i skriftlige kilder, er fra 1313. Det året bygde selbyggene, sammen med klæbyggene og strindingene bru over Nidelva. Her er det nevnt at det gikk ferdselsveg østfra til byen over Teigen.

I 1349 startet svartedauen, og 2/3 av landets befolkning døde. Dette førte til at store deler av landet ble avfolket. Samtidig med at det i de følgende åra ble en klimaforverring, førte dette til at mange gårder ble liggende øde i over 200 år. Dette var sannsynligvis også tilfelle for Grendstad. Den er i allefall ikke nevnt igjen før åra mellom 1559 og 1600.

I alle skriftlige kilder fra 1600 og utover til midten av 1800-tallet er gården, som tidligere nevnt, regnet blant de minste og dårligste i bygda. Den er i flere tilfeller i tillegg nevnt som frostlendt, og dette gjorde at når det var uår gikk det spesielt hardt ut over slike gårder. At det også var en liten gård, kan illustreres ved at gården i 1723 dyrket mellom 20 og 40 lass høy, mens det på de største gårdene i bygda kunne dyrkes helt opp i 150 lass.

Til tross for at gården var liten og dårlig hadde den rom for husmenn. De første husmenn er nevnt helt tilbake på 1600-tallet, og disse var på henholdsvis Korsmoen og Teigen. På Teigen lå forøvrig også bygdas første landhandel.

Senere ble det flere husmannsplasser under gården, og i 1802 var det 3 plasser, nemlig Teigen, Korsmoen og Grendstadmo. Jordavgiftskommisjonens vurdering fra den gang var at gården fremdeles var en av de dårligste og minste i bygda.

I 1819 bodde det på gården og de 3 plassene tilsammen 21 mennesker. Jordavgiftskommisjonen utelukket at gården kunne brødfø flere enn den allerede gjorde. Her skulle det vise seg at de tok feil. I 1830 ble gården delt i 3 selvstendige bruk: Grendstad, Teigen og Teigtrøa, og i 1865 var det i tillegg 4 husmannsplasser. Gården brødfødde nå 52 mennesker.

En av grunnene til at jordavgiftskommisjonen tok tok så feil som de gjorde, var sannsynligvis at de ikke hadde tatt med utmarksrettighetene og seterdrifta i sin betraktning.

Bruk av utmarka til bl.a. beiting og slått, er nevnt i kilder helt tilbake til siste halvdel av 1700-tallet, men noen seter er ikke nevnt før ca. 1820. I 1819 hadde gården hevdvunnen bruksrett på utslåtter og seter i Brungmarka. Hvor er ikke nevnt, men setra var sannsynligvis ved Dalatjønna, for i 1820 er Daltjønnavollen nevnt i forbindelse med en av husmannsplassene.

Grendstad i forgrunnen og Teigtrøa i bakgrunnen.

Etter bruksdelinga i 1830 ble det ryddet setre også under Teigtrøa og Teigen, henholdsvis Trøvøllen på Moan og Teigvollen ved Donnøyelva. Også husmannsplassene hadde bruksrett på utslåtter og setrer på Brungmarka. Kona på Grendstadplassen, som levde fra 1860-1863, bygde selv seterhus på Kamperhaugan ved Gjellivollen.

Daltjønnvollen, som var seter under hovedbruket, ble nedlagt og ny seter ble tatt i bruk ved århundreskiftet. Den ligger ved foten av Litj-Reinsfjellet og ble i sin tid kjøpt fra Lilleuglen. Før den kom i Lilleuglens eie hadde den tilhørt Renå-gårdene i Selbu og hadde hatt navnet Øvre Renåvoll. I 1904, etter at den var kommet i Grendstads eie ble det bygd nye seterhus her, og det ble drevet setring fram til 1938. Av de setrene som har tilhørt de 3 bruka og deres husmannsplasser, er det 2 av dem som består i dag, nemlig Teigvollen og Grendstadvollen. Grendstadvollen er fremdeles i gårdens eie.

I matrikkelforarbeidet fra 1860-åra er utmark og setrer nevnt under både Grendstad, Teigtrøa og Teigen. Det står om alle 3 bruka beskrevet på følgende vis: «Hjemmark og Sæterhavn i Forening Tiltræffelig». Det framgår også av samme dokument at Grendstad henter heim 11 vinterlass høy fra utslåtter og fjellslåtter, Teigtrøa 3 vinterlass og Teigen ingen.

At utnyttelsen av utmarka hadde mye å si går tydelig fram av dyretall på Grendstad og Teigtrøa, sammenlignet med jordarealet. Teigtrøa, som hadde 50 mål åker og dyrket eng, samt 25 mål naturlig eng, hadde en besetning på 4 kyr og 6 sauer. Grendstad hadde mindre jord; 40

mål åker og dyrket eng, samt 10 mål naturlig eng. De to gårdene hadde samme utsæden av korn og poteter, men likevel hadde Grendstad en større besetning, nemlig 4 kyr, 6 sauer og 2 geiter.

Ifølge matrikkelforarbeidet var det små muligheter for mere oppdyrking på Grendstad. Bare noe av den naturlige enga skulle være skikket til oppdyrking. Til tross for dette har gården i dag 180 mål dyrka åker og eng. Dette har nok sin naturlige forklaring i at både metodene for oppdyrking, og ikke minst, maskinene var ganske annerledes i 1860-åra enn de ble utover 1900-tallet. En annen faktor som spiller en viss rolle for mengden dyrkajord er det dyrkingsarbeidet husmennene gjorde på plassene sine, da endel av denne jorda senere ble lagt til hovedbruket.

Det hittil siste nydyrkingsarbeidet som er gjort på gården, ble utført i 1977. Da ble 15 mål som lå mellom den tidligere husmannsplassen Grendstadmo og hovedbruket dyrket opp. Samtidig ble også haugen som lå øst for gården planert ned, slik at også den kunne bli god traktorjord.

De dyrkingsmetodene som denne gangen ble benyttet, var nok av en helt annen karakter enn hva de forrige generasjoners nybrottsmenn kunne ha trodd var mulige. Det er derfor jeg med stor respekt vil sende en takk til de mange generasjoner før oss, som med sin utrettelige innsats og sitt slit har gjort både Grendstad, og resten av bygda til den perle den framstår som i dag. Husk; Vi eier ikke jorda, vi låner den av våre etterkommere.

Onkel Nils forteller . . .

Dette må ha vært i 1934-35, før vi fikk elektrisk lys på Nordset. Jeg sov på Langloftet sammen med min bror Jens. Denne kvelden var Jens borte og jeg sovnet med oljelampen brennende på et bord ved hode-enden av senga.

Plutselig begynte noe å surre - rundt og rundt. Oljelampa ble veltet. Etter en stund var aktiviteten borte og alt ble stille. Senere hørte jeg mange mystiske lyder i tømmerveggene i huset. Dette var ikke mus. Vi var godt kjent med lyden når musa sprang i mosefaret mellom tømmerstokkene eller på plankegulvet over oss. Nei, dette var annerledes. Var det spøkelses på gården?

H.R.-n

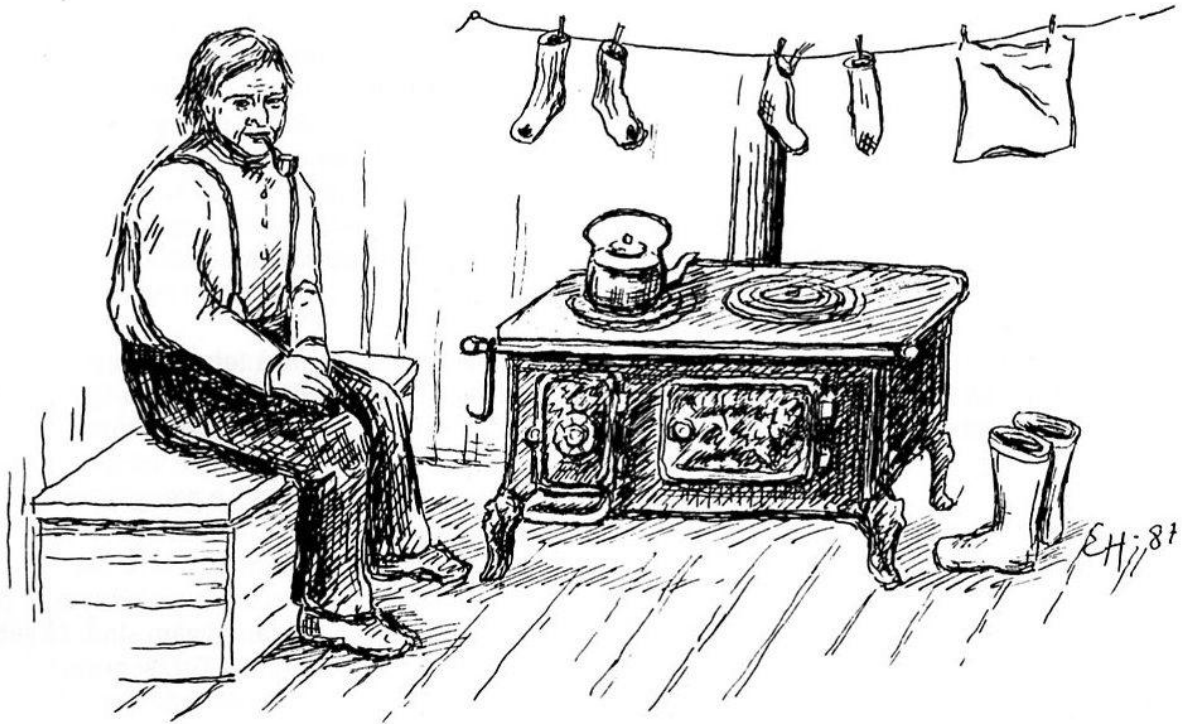
De e itj lett å jæt deinn høna som bort vil værþ.

Hai'n (ho) riv itj skinne tå kaillgrauten.

Katta nys, de bli snødræv.

SJØBYGDA KOMMUNE

Av Husmanden i Sjøbygden

Det ha vertte nå te bissmi om dinn der samenslåingen tå kommunåm att. No vil dæm vesst gjørrå byfòlk tå klæbyggåm, men det vil itj kortje olfòrarn eill nå ainna nerståggåbygge. Og det der skjønne itj Husmanden nå tå. At olfòrarn itj e håggå, det må så vårrå. For så storromma som 'n Marvin e, så kainn d'itj vårrå nå å stå ætte. Men fòlk flest ni blankbygden ha vertte så bysens tå sæ at det må da kom på det såmmå.

For det fòsst så snakke dæm itj som klæbygge længer. Nei, ein skuill tru dæm ha vertte oppelle ni Kal-Jo-veiten aill. For det ainner så sætt dæm sæ opp heima på plassa der ingen sjøbygg skuilla villa heill te. På blautmyrn hita Tørvmarken og lik æns på råbbåm milla Halsetmoa og Søbørjen sjer det ut som ni byn; husa står så tett, at ha d'tj verre for gatåm så ha d'tj nøtta kåmmå fram. Det trej e at både nerståggåbygginn og dæm på børttersia ælven ha vertte så kjælinn tå sæ. Sòn va dæm da'tj før. Det e liksom itj nåa hæls ti dæm længer, for dæm tøle itj det slag. Så furt det e engkvart som røyne på, så reinne døm åt doktera og bær sæ.

Kelles va d'tj i fjol haust? Da vartt dæm liggainn for tvartt ætte at dæm ha drikke vatn. Husmanden skuill itj sei det slag om det va nå hånåt førtjå, men når 'n får hør at e heilt mainnskor jol ut sæ, da kainn 'n byinn å spekkeler. Sea bar det ivei åt doktera, avisåm og radioa med dæm. Ha Husmanden hault rætt så va Greindstamain dinn einast som bærga. Og det kom sæ rætt og slætt tå at hainn e sjøbygg. - Nei, når fòlk itj tøle at det kjæm e rusk ti vassøstern, da gjær dæm likast ti å gjørrå byfòlk tå sæ.

Hêr oppmed Sjøa e det ingen som ha vertte klein tå vatn. Itj tå nå ainna drekkbart heill for deinn deln. Husmanden ha måtta tølt my hælvsur blainndrekk når 'n ha hille på med hakkslåtta i såmmårvarma. Og sjøl om 'n ha måtta ti vatn frå sjøa i hoinndåggåm, så ha ingen vertte liggainn tå det. Vesst ha det vel heint at Husmanden ha fått nå raptusa tå hælvdåle stærkvara s'att veinnmølsboksa ha måtta kastas på varminn. Men ein sjøbygg reinne itj åt doktera, avisåm og radioa med slekt.

No ska ingen tru at Husmanden sett hêr på Mássåhauga og e oppkåvvå for dinn der samanslåingen med byn. Vadde så lekt! Går det an å gjørrå sômm kommuna stør, så må det gå an å gjørrå sômm minner. Sålles må Sjøbygda kuinna bli egen kommun. Og det vil itj bli nerste så dyrt for sjøbygginn. Så no teintje Husmanden gå i spissa for å få te ei ainna årning te næste kommunevalg. For da kjæm Husmanden med sjølsi lest og stille som olførarkandidat.

Hêr oppmed Sjøa finns aillt som trøngs. Hêr finns både skulstuggu og skule. Og bli det go'snakka lite med Moa så henge 'n tebakers bjella åvva butikkdørra på Plassa, tæ heim e sitropsfat, ei tyunn med gråbeinsild og lite småtteri så pass at fôlk slæpp å gå over Ståggåinn ætte mata. Nå hærredshus trøngs d'tj, for museuret på Teja står tomt heile året. For bli det som det plå borti poletikka, at kaillainn bli settainn så læng at dæm itj e gôtte minnas koffår dæm sett dêr, så bli det jessvinnt å arkiver dæm.

Sjøbygda kjæm te å bli ein kommun som det står åggå tå. Itj minst når det gjeld miljøet. For når det bli snakk om resirkulering og gjænnbruk, så kjæm vi oppmed Sjøa te å ligg fler hak førre aill ainner. Hêr bli d'tj snakk om å bruk oppatt bærre paperpåsåa, aviså og skollo. Nei, hêr bli te og med olførarn gjænnbrukt. For Husmanden e aillerstrygda og ha lagt attafor sæ mang ei økt med ljåa, skjurruu, potetgrævet, slipsteina og kâinnstaura. Men ni byn sett 'n Marvin og kainn itj resirkuleras te det slag. Og itj har 'n nå pæng heill. Men Sjøbygda kjæm te å ha det omsorgs-laust.

For det ska itj bli gratis å kâmmå oppåt Sjøa når Husmanden ha ti over styringa. Dæm som vil fårrå på Gjænvoldhøtta om hæljinn, stryk oppåt Markalainnet for å glan på åm Arne og Jøvra eill rål åt sæ typpera oppi Kåsåm, ska få betal for sæ. Dæffor bli det sætt opp bomstasjona både utpå Brøttemsjalåm og oppmed Tuftstugguinn. Og byinne sælbygginn å kâmmå snikainn over Dragstmarka med rømmdaillåm og 2-trå'binnin-gen sinn, så lyt det gjørrås nå anstailte oppmed Mærkesbækka óg.

Men tebakers åt det der mainnskoret. Husmanden bli settainn på vedkassa og arg opp sæ mer og mer på de derrainn. Itj nok med at dæm jol ut sæ kollæktivt på det der 50-årsjubileumet sett. Ættepå strauk dæm åt avisåm og radioa og skjæmt ut Sjøbygda. For aillt fôlk veit at vatnet kjæm hêrrifrå. Og det dêr øddlægg

for turistnæringen oppmed Sjøa. Det mærttes aillerede i såmmår som va. For oppmed Næssnælven låg d'tj att hælta så my tomflaskå, kanyla og hoinnskit som det plå.

Nei, det va som ut gjort at det dêr mainnskoret vart utgjort hêr i bygden. Ha dæm hille te med 50-årsfæsta sinn ni byn så ha dæm ailler torssa klåggå på vatnet, farrang og oløkkå i deinn forbinnels. For da ha 'n Marvin gått ut i avisåm og kaillt det «drittprat» og «skittentøyvask». Og det ha 'n gjort rætt ti. For det va det, det både va og vart. Det vil sei; fôsst det ein og sea det ainner. Så Flatjolv og mainnskapet hass ha bærre måtta fola sæ på Klæburuta og sette dêr og skylt på kvarainner oppover Amundsdaln for å kâmmå sæ heimatt.

Samtile e det skrøpele å teintj på at de dêrrainn mått sett å bállå tu vassprengt på 50-årsjubi-leumet sett. Engkvart ainna mått dæm nå vel ha kuinna kosta på sæ. Men det e vel med de dêrråm som med Husmanden; det e pængainn det står på i eininjen.

Men læll. Mea mainnskoret vart reinvaska ti avisåm, radioa og tå kjærringåm sinn, så sett Sjøbygda att med skamma. For, som sagt, e det vi som levere vatnet. Men hêr oppmed Sjøa ha vi ailler haft det ole på oss at vi levere dåle drekkvara. Dæffor vil vi ha opprættels.

Så furt Sjøbygda va vertte egen kommun og Husmanden ha sekra sæ olførarposten så ska mainnskoret bli hitbedde ti e skikkele jissbau. Og ingen trøng og kvias for å måtta drekk vatn. For det ska dæm slæpp. Men skuill det lik rætt byinn å løft tu nikkersåm på engkvainn, så e det ingen hêr som læss sæ nå mærk. For hêr oppmed Sjøa e vi vant te at inntæktinn går opp i opp med utgiftåm.

Onkel Nils forteller . . .

Etter at vi avlivet hunden vår, Lady, kunne vi av og til høre at hun kom springende oss i møte når vi kom hjem fra arbeid.

Personlig kjente jeg gjentatte ganger at hunden la hodet på kneet mitt under bordet når jeg satt og spiste.

Kunne Lady ha gått igjen?

H.R.-n

«Femsteinsleiken»

Av Dagfinn Unsgård

I Klæbu Historielags årsskrift ble det etterlyst reglene for femsteinsleiken.

Jeg husker at min mor, nå avdøde Aslaug Unsgård, nevnte denne en gang og spurte henne våren -94 om hun husket reglene nå. Det var lite leker i hennes barndom, men småstein var det nok av. Nødvendige hjelpemidler var 5 småsteiner og utøveren måtte være iført stakk.

I en alder av 92 år fortalte hun følgende regler: Bare ei hånd skulle brukes hele tida.

For forklaringens skyld har jeg merket den steinen som skal kastes opp i lufta med x, de andre med ●. I finalen har jeg merket alle steinene med ■. ●-steinene legges i fanget.

● ● x
● ●

I: Kast femte stein, x, opp i lufta 4 ganger og grip en ●-stein fra fanget før x faller ned. x skal fanges.

● ● ● ● x

II: Kast x opp i lufta og ta opp to steiner samtidig i samme handa før x fanges opp. Dette gjentas to ganger.

● ● ● ● x

III: Kast x opp, ta opp en ● og fang opp x. Kast x opp, ta opp de andre ● og fang x.

● ● ● ● x

IV: Kast x opp, ta opp de fire ● ● ● ●, og fant opp x.

■ ■ ■ ■ ■

V: Alle 5 steinene legges på baksida av handa, kastes opp i lufta og alle skal fanges opp.

Dette var den vanlige leiken, men det skulle også være noen «tilleggsøvelser».

Onkel Nils forteller . . .

Vi hadde vært på julebesøk hos John. Det var enda tidlig på ettermiddagen da selskapet brøt opp.

På vegen hjem kjørte vi innom en slektning av kona.

Stedet hadde i sin tid vært et småbruk. Nå var bygningene revet og det var blitt bygd nytt hus på de gamle fjøsmurene.

Mens jeg satt der og drakk kaffe kikket jeg bortover stua. Det kom opp ei trapp fra sokkeletasjen. Det kom et kvinnfolk opp trappa.

Hun var ganske gammel, hadde gammeldagse klær på seg, blant annet et hodetørkle. Hun bar på ei bøtte. Hun så meg rett inn i øynene.

Plutselig var hun borte.

Var det gammelbudeia som skulle i fjøset??

H.R.-n

Når kongroa lægg væven på jorda, bli de opphailsvær.

*Når fjellgeiten e ut i Vassfjellet, bli de regn.
(Fjellgeit: sola blinke i blaut stein.)*

Når svulu flyg høgt, bli de finvær.

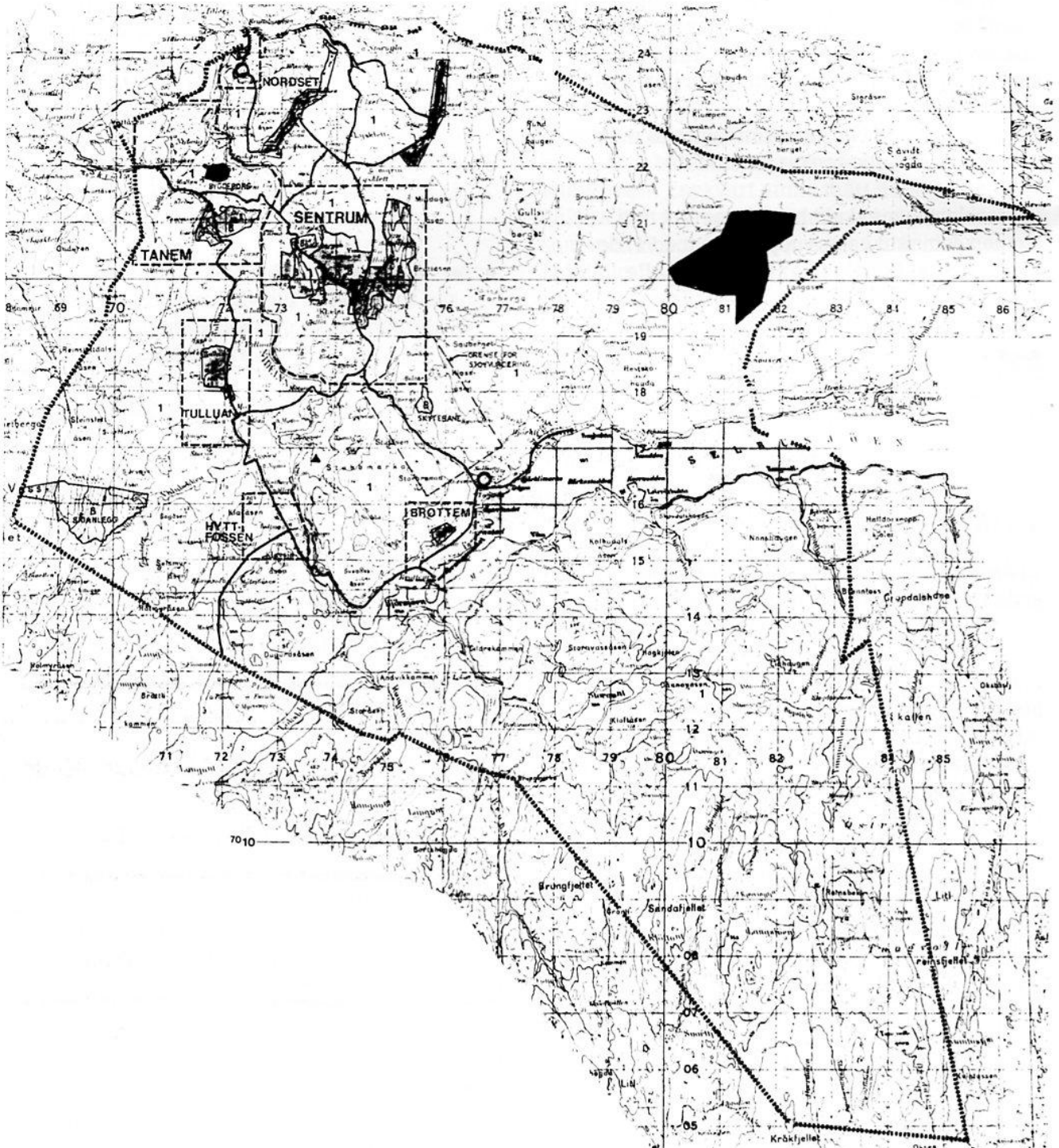
De bli ingen storetar feit.

*Rogna bær itj tængda to gång.
(Lite rognbær - mye snø og omvendt.)*

En tur langs yttergrensene

Tekst og foto av Per Ulseth

At Jämtland og Härjedalen for ca. 350 år siden hørte Norge til, vet vel de fleste av oss. Adskillig mer ukjent er det formodentlig at Dragsten og Varmdal i Selbu kommune en gang i tiden har tilhørt Klæbu.

Utsikt fra toppen av Hevilen, med Foldsjøen i bakgrunnen.

Det fremgår blant annet av Klæbubokas bind 2, side 504.

Hvis du tar for deg kartet og følger grensene rundt bygda vår, vil du fort finne ut at slik det er i dag, kunne det umulig ha vært fra tidenes morgen. Det ser vel i alle fall mer logisk ut at grenselinja mot øst hadde gått sånn noenlunde i rett linje nord-sør. Dette under forutsetning av at grensemerket på Reinsfjellet og Hevilåsen er riktig. Dragstgrenda ville da helt naturlig hørt Klæbu til.

Uenighet om eiendomsgrensene har vært tema for mang en rettsak opp gjennom tidene. Klæbu kommune har også ved flere anledninger vært part i slike saker. Vi tenker her på blant annet et tilfelle mange år tilbake i tid, i en sak mellom Klæbu og Selbu hvor det var delte meninger om herredsgrensa på Langåsen, og i nyere tid til grensetvisten mellom Klæbu og tidligere Flå kommune.

Her var nok både de som representerte kommunen og de tilstøtende grunneiere i Klæbu ganske sikre på at de skulle vinne fram, men dessverre for oss: Flå kommune vant rettsaken.

Grensemerket som forsvant.

Det må vel være snart 50 år siden undertegnede var med daværende herredsskogmester i Klæbu,

Johan Hukkelås, for å få påvist et punkt på toppen av Reinsfjellet hvor hele fem kommuner hadde sitt felles grensemerke i en stor stein. Det gjaldt følgende kommuner: Klæbu, Selbu, Flå, Horg og Singsås. At tre av disse kommunene er gått over i historien, er en annen sak.

Grensene er siden flyttet, og så vidt undertegnede kjenner til, er også grensesteinen borte. Eller kanskje er det ingen som lenger vet helt sikkert hvor den var?

Her har man virkelig dekning for å si at terrenget ikke lenger stemmer med kartet, som er utgitt av Norges geografiske oppmåling i 1884 - og revidert i 1939.

Grensemerket på Høvilåsen

Når du kjører fylkesvegen fra Gjervan ved Jonsvatnet, opp mot Dragsten i Selbu, passerer du også en del av Klæbu herred. På en høyde med veldig fin utsikt rett opp for gården Dragsjø, finner du ei stor steinrøys som fremdeles er felles grensemerke mellom fire kommuner. Toppen der grensemerket er, kalles i daglig tale Hevilen. Her møtes følgende kommuner:

Klæbu, Selbu, Malvik og Trondheim (tidligere Strinda kommune).

Et grensemerke som ruver godt i terrenget.

Det er nå ganske lenge siden formannen i fjellstyret for Haukås statsallmenning, Peder Samstad, nevnte for meg at her burde det vært

satt opp et merke med navnet på de forskjellige kommuner som møtes her, et skilt som peker i retning de forskjellige kommunene.

En kveld i juni i år fikk jeg telefon fra ham med spørsmål om jeg ville være med på et slikt oppdrag søndag 25. juni. Samstad hadde tidligere på året fraktet innover en ca. tre meter lang impregnert stolpe.

Vi var seks spreke karer som møttes på Saksvikvollen kl. 09.30 den aktuelle søndagen. Foruten Samstad og undertegnede var det Asbjørn Grindflaten, Ole Stokke, Kåre Berntsen og Magne Vågsland. Her var både fjellstyret og historielaget representert.

Samstad hadde med både stolpesko og redskap av mange slag, i tillegg til navneskilt for samtlige kommuner.

Til tross for en strabasjøs tur i søkkblaute myrer, var turen over Sjøvidthøgda og fram til Hevilen en naturopplevelse. Det er vel unødvendig å fortelle at nykøkt kaffe på to svartkjeler ved Heviltjønnå smakte fortreffelig.

Her sluttet også John Fosshode fra Dragsten og Jan Stokkdal fra Malvik seg til følget.

Dermed var alle fire kommuner godt representert. Vi hadde fremdeles et godt stykke å gå før vi kom til steinrøysa på toppen. De sprekeste av oss

Magne Vågsland til venstre og Peder Samstad har lagt siste hånd på verket.

gikk straks i gang med å flytte vekk alle steinene, og det viste seg at midt i røysa var en jernbolt slått ned i fjellet. Jeg skulle gjerne vite hvem som har slått ned denne bolten, og ikke minst når det har skjedd.

Stolpen ble satt ned ved bolten, og steinene lagt på plass igjen rundt omkring.

Peder fikk vist «kunstene» sine da han hadde fått på seg stolpeskoene, og med god hjelp fra Magne var skiltene snart på plass. Forhåpentligvis peker de også i riktig retning.

Jeg både håper og tror at uansett hva som måtte skje med eventuelle reguleringer av kommunegrensene, vil dette merket blå stående i mange generasjoner fremover.

Hevilåsen er en naturperle i bygda vår som knapt noen flere nålevende klæbygg har besøkt? Jeg kan trygt anbefale mine sambygdinger å ta en tur dit for å nyte utsikten til en del av den fine naturen som også finnes i våre nabobygder.

Til slutt vil jeg gi en uforbeholden hyllest til Peder Samstad for at han gikk i bresjen for at dette flotte og godt synlige grensemerket ble en realitet.

Kafferast ved Heviltjønnna. Fra venstre: Magne Vågsland, Kåre Berntsen, Peder Samstad, Asbjørn Grindflaten og Ole Stokke.

Torden før Sankt Hans varsler dårlig sommer.

*Sankt Hans bør det vær igjen bare ku og kalv i Vassfjellet.
(Stor og lita snøfonn.)*

De e mang fasonga på treskjeom.

Ønsk ti deinn ein nåvåinn og spøtt ti deinn ainner, så sjer du ker du får mæst hæn.

Klæbu's posthistorie Del 1

Av Jan A. Hansen

Den tidligste form for «brevsending» skjedde som «kurer-post» mellom konge - adel - hærførere og andre undersåtter til kongen.

Etterhvert økte behovet for kommunikasjon. Den industrielle revolusjon kom igang, og det ble en form for kommunikasjon også privat.

Foruten den kongelige og adelige korrespondansen var det den første tiden preget av kommunikasjon mellom prester - lensmenn og fattighus som offentlig post.

Dette gikk som portofrie sendinger, altså forløperen for dagens offentlig sak.

Norges organiserte ordnede postverk ble etablert i 1647, for snart 350 år siden.

Det vil si at fra 1647 kunne man sende skriftlige henvendelser til hverandre via et organisert postvesen i Norge, både landevegen og sjøvegen. Det var naturlig at hovedknutepunktene og hovedstedene i Norge var de første som fikk organisert offentlig postkommunikasjon i starten. Den øvrige kommunikasjon av skrivelser måtte fortsatt befordres med leilighetsskyss av privat art enda i lang tid.

Folk i Klæbu har etterhvert fått behov for å sende skriftlige beskjeder til hverandre, (forretningsmessige og private), i tiden etter at skrivekunsten ble vanlig.

Transporten av disse skriftene skjedde ofte privat via leilighetsskyss mellom Huitfeldt's sagbruksanlegg på Hyttfossen og Trondheim. Og bøndenes nødvendige «byærend» (for byttehandel, salg og proviantering), ble nok flittig brukt som privat postrute. Dette behovet for skriftlig kommunikasjon økte stadig i omfang. Både mellom klæbygger og deres nærområder, og videre ut i verden.

Eksempler på brev eller skriftlige sendinger til eller fra Klæbo fra tiden før Klæbo's poståpneri ble etablert, har jeg dessverre ikke lyktes å komme over.

Dette skulle være mulig hvis man har interesse for det og øynene med seg.

Men det finnes tilgjengelige skrifter sendt til og fra Huitfeldt's anlegg i Trondheim. Fra anleggets oppstart og utover i 1800-tallet hadde sannsynligvis mange av disse skriftene Klæbo som endested.

Men det jeg vet er at de ble adressert til Huitfeldt's anlegg i Trondheim, og fraktet videre med privatskyss til Klæbo.

Klæbo fikk sitt poståpneri relativt sent, først i 1854. Det ble opprettet offentlig på gården Hallset (øvre) i Klæbo.

Dette er huset hvor Albertine Sofie Bugge f. 1845 drev handel og postkontor. Handelen lå ved Halset. Albertine Sofie Bugge var datter av seminarlærer Ove Karlsen Bugge. (Etter et maleri av G. Myhre 1954.) Bildet tatt fra Klæbuboka, bind I side 394.

Pilen viser hvor Albertines handel og postkontor lå. Det vil si der hvor HVPU-boligen «Tinebakken» står i dag.

Halset gård slik den ser ut i dag (høsten 1995).

Ifølge posthistorikeren Tore Gjelsvik ble poståpneriet annonsert i sirkulære av 15. april 1854 og var i funksjon fra 31. mai samme år. Det ble samtidig opprettet en bipost mellom Klæbu og Trondheim ifølge notat fra Nordenfjeldske filatelistiske tidsskrift nr. 3, side 18, 1988. Det bekreftes også ifølge postens protokoller at Klæbu's første poståpner het Bugge, og var lærer ved seminaret.

Forstørret utdrag av foto som viser seminarlærer og poståpner Ove Carlsen Bugge. Foto fra Klæbu historielags årsskrift 1985 side 7.

Den første poståpner på Klæbu's første poståpneri, Ove Carlsen Bugge (1822-1904) var «seminarielærer».

Om han står det ifølge artikkelen av Georg Hukkelås «Noen trekk ved Klæbu seminar» i KLÆBU HISTORIELAG's Årsskrift 1985 blant annet følgende:

Bugge var lærer fra 1842-1875 altså i 33 år. Han var fra Fosnes, 3 mil nord for Namsos. Han var i mange henseender en original mann, ordknapp, kort og bestemt til daglig, men kunne være livlig og underholdende. Hans originalitet kom især fram i hans undervisning.

Han holdt på som poståpner til hans datter Albertine ble ansatt i 1893.

Bugge måtte ha vært en holden mann. Han eide flere gårder (Svån nord i bygda 58-69 og Bostad nordre 72-96). Sist i 80-årene drev han sætring på Bostadvollen, i 1896 flyttet han til sin datter Albertine som drev en liten handel på Halsetbakken etter 1875. Han var der sine siste år.

Avtrykk av Norges 1. frimerke utgitt 1. januar 1855 (NK 1). Det hadde ikke tagger og ble klippet ut av arkene.

Men Klæbo var ikke blant de poststeder som fikk selge frimerker pr. 1. januar 1855. Det er noe uklart når dette skjedde for Klæbo, men sannsynligvis en gang i 1856.

All post som ble sendt både privat og offentlig gjennom det etablerte postvesen før frimerket ble utgitt 1. januar 1855, kalles for post sendt i PREFRIMTIDEN.

Klæbu's første poststempel, et 3-rings nummerstempel med nr. 153.

Avtrykk av Klæbu's første poststempel.

Det ble sendt fra Christiania 28. juli 1856, og var kun i bruk i ca. 2 år før det ble inndratt.

Dette stemplet er kun sett registrert brukt på Norges 1. frimerke (4 skilling Løve NK 1), og på Norges 4. frimerke (4 skilling Oskar NK 4).

Det vil si at avtrykk av dette stemplet er sjeldent å se.

Dette viser at når poståpner BUGGE startet sin virksomhet som poståpner 31. mai 1854, startet han på «bar bakke». Ikke hadde han frimerker, og heller ikke poststempel.

Når poståpner Bugge ikke hadde stempel, så hånddannulerte han brevet. Det vil si at han skrev poståpneriets navn Klæbo, dato og kanskje signaturen sin.

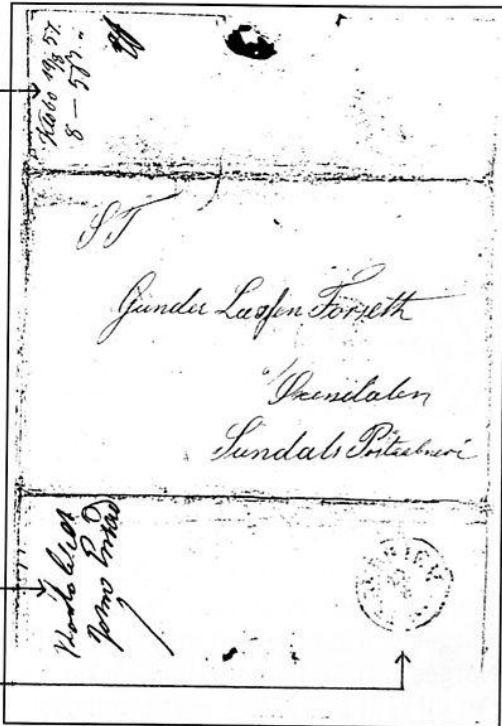
Når han heller ikke hadde frimerke, så skrev han betalt nederst til venstre på brevetts forside og påførte et 4-tall på brevetts bakside for betalt porto 4 skilling.

Ble brevet sendt ubetalt, ble det en ekstra skilling å betale (tilsammen 5 skilling). Da skrev poståpneren et 5-tall på brevetts bakside. Denne ekstra skillingen måtte betales for postombærerens ekstraarbeid med å kreve inn portoen for brevet fra mottakeren av brevet ved utleveringen.

Brevomslag fra Klæbo til Sundalen 1857 sendt ubetalt.

Håndannulert
Klæbu 19/8 1857.
Av pooståbn. Bugge

Sign. B.
8. brev
5 shill.
å bet.
for
mottager.

Bekreftelse
at porto
betalt ved
avlevering
av Sundals
postaabner.

Transitt st.
Thronhjelm
23/8 1857.

Klæbo's andre stempel - 1-rings
stemplet med stedsangivelse Klæbo og
dato ble utlevert 20. januar 1859 og
antagelig innlevert/returnert en gang i
1891.

Eksempel på brev sendt fra Klæbo 8/5
1883 til Hevne. Klæbo's 2. stempel er
benyttet.

Det vil si at stemplet var tilgjengelig i 32 år
(relativt lang tid). Stemplet var relativt sjeldent
benyttet, registrert brukt kun mellom 1883 og
1890 og da på posthornmerkene.

Postekspeditør Bugge har antagelig foretrukket
håndannuleringer fra siste del av 1850-åra til
først i 1880-åra. - Kanskje det var liten
postmengde og det gikk like bra med
håndannulering i steden for å bruke det
nymotens poststemplet hvor man måtte innstille
ny dato hver dag.

Kanskje var det Albertine, Bugges datter, som tok
ibruk det nymotens stemplet etterhvert. Hvem
vet?

Iallefall ser det ut som om stemplet har ligget
ubrukt fra ca. 1859 til først i 1880-åra.

Dette er det bare framtidige registreringer som
vil gi oss endelig svar på.

Jeg vet konkret at stemplet har vært brukt på
disse datoer: 8/3 1883, 1/1-86, 1/11-87, 7/2-88, 4/2-
89 og 18/2-90.

Da stemplet ikke var i bruk ble posten
håndannulert, og det er kjent relativt mange
håndannuleringer fra Klæbo mellom siste del av
1850-tallet og første del av 1880-årene.

Første registrerte håndannulerte (håndskrevne)
Klæbo som jeg vet om er: 12/3 1856. Siste jeg vet
om er: 23/8 1881. - Hvem kan supplere dette
bedre?

Klæbo fikk navne-ending til Klæbu i 1888.

Klæbu's 3. poststempel, et solid Schweizerstem-
pel ble levert fra poststyrelsen i 1891 for å avløse
det gamle 1. rings-stemplet.

Dette stemplet ble benyttet til langt ut i 1960-
årene og mange drar nok kjensel på det.

Den første poståpner er i postens protokoller
oppført som «Bugge, Lærer ved Seminariet» eller
som «Seminarielærer Bugge». Hvor stor
godtgjørelse denne fikk fra starten av, er ukjent.
Først pr. 1. juli 1860 er notert 12 Speciedaler pr.
år, senere 48 kr. pr. år. Dette holdt seg helt til 1.
juli 1894, da godtgjørelsen gikk opp til 100 kr. pr.
år. Postmengden som gikk over poståpneriet
Klæbo, kan følgelig ikke vært noe særlig stor.

Seminarlærer Bugge var den offisielle poståpner i
mange år. I en av postens protokoller står
imidlertid notert følgende:

Ifølge Indberetning fra Postinspektøren bestyres
Postaabneriet faktisk af Postaabnerens Datter, A.
Bugge.

Årstallet er 1891.

Først i 1893 er Frk. Albertine Bugge notert som
den reelle poståpner.

Protokollen fra 1890-tallet stedfester også poståpneriet til Paa Gaarden Halseth, lige ved Veien fra Trondhjem til Klæbu Kirke, ca. 1 Km nordenfor denne.

Ovenfor vises utdrag fra Posthistorikeren Tore Gjelsvik's artikkel «Bruddstykker av trøndersk posthistorie» i Nordenfjeldske filatelistforenings medlemsblad nr. 3/88, side 19.

Hvordan det gikk videre med Albertine og poststedene i Klæbu vil jeg komme til å ta opp i en kommende artikkel, - del 2.

De gamle postrutene og brevhusene er også viktig lokalhistorisk stoff.

PS!! Alle postale skrifter har interesse - både konvolutter/kvitteringer med mer. - Det må ikke være frimerke på for at det skal være posthistorisk interessant, og heller ikke så gammelt.

NB: Husk å ikke klippe eventuelle frimerker fra konvolutten, da klipper du istykker den posthistoriske dokumentasjonen og reduserer verdien betrakelig.

Det er ikke bare skrivelser fra Klæbu som er interessante. Tidligere brev til Klæbu har også både posthistorisk og historisk interesse. Her går det mye lokalhistorie tapt ved at både konvolutter og omslag blir kastet med og uten innhold.

Mye av dette går tapt ved «grundige ryddinger» av nye generasjoner som ikke har begrep om de kulturhistoriske verdier slike skrivelser har om ikke for nåtidens mennesker så for neste generasjon klæbygger og kommende slekter.

Så mottoet må være:

I stedet for å kaste eller brenne opp slike skrifter, så la Klæbu historielag overta det og bevare det for ettertiden.

Om man ønsker å beholde originalene, vil Klæbu historielag ta på seg omkostningene med å bevare det for ettertiden ved å kopiere omkostningsfritt for innlevereren.

Tenk på hva gamle «amerikabrev» kunne fortalt om gammel kulturhistorie fra Klæbu. Bare ting eller skrifter blir gamle nok, så blir de verneverdige.

Bildet nedenfor viser bevart konvolutt adressert til seminariet i Klæbo sendt 4/2 1859 fra Kristiansund.

Hva ville ikke innholdet ha fortalt om datidens aktivitet ved seminariet?

Eksempel på brev sendt fra Kristiansund 4/2 1859 til bestyrelsen for seminariet i Klæbo.

Kilder:

Medlemsblad for Nordenfjeldske filatelistforening nr. 3/1988.

Klæbu historielag's årsskrift for 1985.

Klæbuboka bind 1.

Samtale med Bjørn Aftret.

Fra avisa Nidaros 1909

Frå Klæbu

Det hev lenge vore ikkje so lite misnøje med postsendingi her i bygdi. Post kjem der nemleg tri gonger i vika frå Nidaros (Byen) og opp til poststaden, - dit og ikkje lenger. Men bygdi er vid og oveleg romgrendt.

Frå poststaden er det so ein mann, som tvo gongjer i vika ber posten ikring, måndag og fredag. No må me gjere noko med dette her i bygdi, for det kjem ingjen og gjer det for oss! Tingar

Ei vedski kainn itj brinn og ei kjerring kainn itj kjekkel.

Fint ska de vârrå om hælve rauva e snau.

Tyvlytting under krigen

Av Bjørn Hukkelås

Minner fra krigstida 1940-45 har fått bred plass i tidligere årsskrift, og spesielt fyldig dekket Klæbustikka's spesialnummer ved frigjøringsjubileet i mai 1995. Men da vi fremdeles befinner oss i jubileumsåret, vil jeg bidra med enda et krigsminne som strekker seg ut i fredssommeren.

Okkupasjonsmakten forbød nordmenn å lytte til norske nyhetssendinger fra London allerede tidlig under krigen. Et slikt forbud hadde selvfølgelig liten virkning, og det førte til at folk måtte levere inn sine radioapparater på sensommeren 1941. Noen hadde imidlertid to apparater, og mange av disse tok sjansen og leverte inn bare det ene, selv om de var fullt klar over at de ville bli strengt straffet hvis dette ble oppdaget.

Mine foreldre beholdt «nyradioen» og leverte inn sin gamle fra tidlig trettital. Hos oss ble radioen benyttet stort sett daglig under hele krigen. Det var først og fremst nyhetene fra London de voksne ikke ville gå glipp av. Mine to brødre som var midt i ungdomsårene, og som savnet dansefester - slike arrangement var forbudt i krigstiden - lå mang en kveld og lyttet til dansemusikk fra europeiske stasjoner. Stort sett ble radioen oppbevart innendørs, vanligvis på loftet eller i et kjøkkenskap. Men når tyske lastebiler med soldater kjørte forbi, eller når rykter gikk om at tyskere var i anmarsj, var vi snare til å få apparatet ut av huset. Enten det ble satt ned i et oppgravd jordhull som vi kvelvet trillebåra over, eller plassert under Olaf Krokum's bussgarasje som lå opp mot eiendommen vår - visstnok uten at Olaf noen gang fikk greie på det. Ingen av disse stedene var noe «sunt» oppholdssted for et følsomt radioapparat, så «bortvisningen» måtte skje bare for korte perioder.

Den mest spennende opplevelsen ved å ha ulovlig radio fant sted skjærtorsdag 1943. Uten forvarsel fikk vi da se mange lastebiler fylt med tyske soldater og NS-folk komme kjørende fra byen og slå seg ned på Lysklett skole. Vi skjønnte at aksjoner var i vente, og hos oss stod radioen inne. Vi hadde slektninger fra Trondheim

som påskegjester, men den hyggelige påkestemningen ble fort forvandlet til engstelse og redsel. En av de voksne, husker jeg, foreslo å knuse radioen og putte den inn i ovnen. Noe måtte iallfall gjøres straks!

Min mor rullet en gulvmatte rundt radioen, og min bror Hermann som da var 18 år, la den på bagasjebæreren på sykkel og trillet den ca. 300 meter nedover hovedvegen og satte den under ei gran der Ragna og Egil Løvold senere bygde villaen sin. Da Hermann kom tilbake, var allerede en tysk vaktpost plassert i vegkrysset utenfor huset vårt.

Foreldrene mine og vi tre brødrene holdt det stort sett hemmelig under hele krigen at vi hadde radio. Det var mulig at naboer skjønte det, for det måtte jo skje iblant at en missnakket seg, og da ville en observant lytter kunne trekke sine slutninger, men de var jo gode naboer.

Men vi hadde en person i nabolaget som ikke la videre skjul på at han hadde radio, og at han benyttet den flittig. Det var Peder P. Dragsten (1876-1955).

Han og kona, Karen (1879-1966), begge født i Selbu, eide Osen nedre fra 1898, men solgte gården i 1938 til Ingolf Hov. De holdt tilbake et jordstykke, Granly, og bygde seg heim der. Anna Viken eier eiendommen i dag.

Peder, eller Per, som han bare ble kalt, var ikke redd for å formidle de nyhetene han hørte i radioen til naboer og venner, og han bad dem komme og lytte selv hvis de hadde lyst. Etter hvert ble det riktig folksomt i «sengekammeret» der under kveldsnyhetene fra London.

Ut gjennom krigsårene utvidet lytterkretsen seg til ikke bare å gjelde naboer og klæbygger, til og med trondhjemmere fikk de besøk av på kveldstid.

Det var også flere som bar med seg melkespann når de dro dit, blant annet Mildrid og Kjellrun Overvik. Nå hadde de noen få kyr på Granly, og litt melk solgte nok Karen, men spennene skulle vel først og fremst forklare besøkene overfor eventuelle «nysgjerrigperer», så ofte ble spennene båret like tomme tilbake.

Med sin glødende interesse for krigens gang fortonet krigstiden seg for Per som spennende og begivenhetsrike år. Han hadde kart over alle frontavsnitt, og der markerte han bevegelser i frontlinjene og var alltid á jour med krigens gang.

Som 13-14 åring hjalp jeg Per i slåttonna en av krigssomrene, og jeg husker godt at han ofte brakte navn på steder fra de forskjellige krigsskueplassene inn i samtalene, og jeg fikk forståelse av at han spesielt var interessert i felttogene i Nord-Afrika og i Sovjet.

Per var klar over at vi hadde radio, og da så mange visste om hans, fikk han ofte advarsel når rykter gikk om husundersøkelser i distriktet. Det var jo ikke så sjelden at razzia-grupper var på leting særlig etter radioer og våpen.

Ved slike anledninger sa han gjerne fra til oss. Jeg husker særlig en gang da jeg tok telefonen at han gav omtrent denne beskjed: «Det kan nok tenkes de får fremend når det lir utpå da'n. Dem e vest på Tanemen no. Æ villa no varsku æ da slik at de kan forbered dokk på besøk». Men det hendte også at Per brukte en form for «særmelding». Særmeldinger var radiomeldinger fra hærledelsen i London blant annet til hjemmefronten når for eksempel ulike aksjoner mot okkupasjonsmakten skulle settes igang. Ordlyden var nok avtalt på forhånd. Hver kveld

etter London-nyhetene ble det sendt særmeldinger - enkelte ganger svært så mange. Jeg husker iallfall disse to: «Soknepresten hopper høydesprang» - «Reven spiser gulerøtter». Dette var jo ikke koder som tyske eksperter kunne dechiffrere og dermed ta sine forholdsregler imot. Per brukte også en form for særmeldinger på telefonen overfor oss - uten at jeg husker noen.

Dette gjorde han ikke for å leke krig, men som en sikkerhetsforanstaltning fordi telefonsamtalene den gang ble bestilt over sentral, og både sentralpersonalet og andre kunne avlytte samtalene.

Men alt gikk godt, og jeg hørte ikke om at noen i Klæbu ble arrestert for å ha radio.

Så kom freden, og radioene ble båret inn fra de forskjellige gjemmesteder - også fra sengekammeret på Granly - til en mer «standsmessig» plass.

Ved en opprydding blant gamle papirer for et par år siden fant jeg en trykt sang (gjengitt nedenfor) som var diktet av ukjent forfatter til en fest holdt for Karen og Per på Lysklett skole fredssommeren. Tilstelningen var en takk fra alle dem som følte at «tyvlyttingen» hos Karen og Per gav dem håp og styrke i en mørk og tragisk tid. Kjellrun Overvik var tilstede på festen, og hun husker den godt.

Karen og Peder Dragsten.

TYVLYTTERFEST FOR KAREN OG PER DRAGSTEN

Lørdag 16. juni 1945

Tone: Mellom bakkar og berg utmed havet.

Ja, nå er det blitt fred her i landet,
og for dette det festes i kveld.
Her en tyvlytterflokk nå er samlet,
vi må si alt gikk godt allikevel.

Nå vi minnes den dagen om høsten,
vi til «kommun» med radio'n gikk.
Men «han Per» har var storlur den gangen,
ingen radio av han «tyskern» fikk.

Per han lyttet og litt fikk vi høre,
men vi gikk der og hadde det vondt.
For vi hadde slik lyst «selv å høre»,
tror han Per det forstod nokså fort.

Og så ble vi i «sengkamret» buden,
«hvis de tør» la han smilende til.
Fram fra skapet til gulvet kom kassen,
og vi satt der og Per søkte litt.

Sikkert fant han fram London om kvelden,
og ved vinduet Karen satt vakt.
Første tiden var samlingen liten,
men den vokste seg stor etter kvart.

Naboen Peder var sikreste gjesten,
var han borte så var'n ikke bra,
for han var kveldene der rene festen,
og som vaktpost så var han god å ha.

Du ska itj veint tælg tå ein trebukk.

De går itj to stor ti ein sekk.

Det kom folk i fra mest hele bygda,
og fra byen de kom også hit.
Og vi gikk og vi sprang og vi sykla,
over tusende ganger var vi dit.

Ja, vi skjønner det ofte var strevsomt,
for «a Karen» med fremmede støtt.
Alt det bryet fra oss det var plagsomt,
ikke ro om en kveld hun var trøtt.

Mang en kveld ble det langt utpå natta,
flere satt der fra halv sju til ti.
Var hun syk gikk de lell inn og lytta,
og vi skjønner at tiden ble strid.

Nu vi takker for strevet og bråket,
det var festlig for oss som var med.
Her vi takker for tråkket og ståket,
det var herlig det endelig ble fred.

Så en takk til deg Per her vi bringer,
jøssing var du, den ros skal du ha.
Og vi takker for trivelige minner,
og for deg vil vi rope: «et hurra».

Onkel Nils forteller . . .

Jeg lå og hvilte på sofaen. Jeg lå på ryggen.
Plutselig merket jeg en hard finger som pikket
meg i siden. Jeg trodde det var kona og snudde
meg. Men kona holdt på meg ett eller annet på
kjøkkenet, så hun kunne det ikke være.
Like etter ringte telefonen. Det var fra
sykehjemmet hvor onkel Sigvart lå. Han var
plutselig blitt svært dårligere. Vi kjørte ned og
etter en stund døde Sigvart, rett for øynene på
oss.
Hvem ga meg varslet da jeg lå på sofaen?
H.R.-n

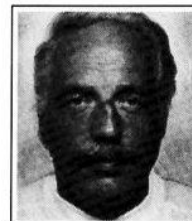
Historielagets årsskrift distribueres gratis til
alle medlemmer, samt ved dørsalg.
Bladet er også utlagt for salg i Klæbu Sparebank.

Litt om bidragsyterne

Bjørn Hukkelås,
f. 1930 i Hegra. Vokst opp i Klæbu,
og bor fortsatt der. Pensjonist fra
1994.

Jan A. Hansen,
f. 1945 i Narvik. Kom til Klæbu i
1956. Bygningsingeniør på
Arkitektkontor i 20 år. Lærer i
videregående skole siden 1989.
Hobby er posthistorie,
prospektsamling og hytteliv
ved sjøen.

Ragna Flatjord,
f. 1929. Bor på Stubban. Har
skrivning som hobby, og går mye i
marka. Medlem av Historielagets
styre fra 1989-94.

Asbjørn Husby,
f. 1925 i Klæbu. Gårdbruker og
pensjonist.

Signy Gausen,
f. 1930 i Klæbu. Med i styret i
historielaget. Bosatt i Klæbu.
Pensjonist.

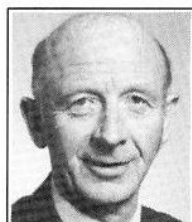
Hans Reiten,
f. 1940 i Klæbu. Assurandør og
driver dessuten hjemgården
Nordset. Formann i Klæbu
Historielag.

Ingebjørg Forsberg,
f. Gjølga, f. 1932 i Klæbu.
Sosionom. Sosialleder på Røros.

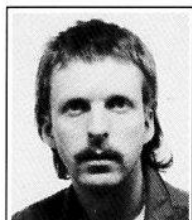
Per Ulseth,
f. 1922 i Klæbu. Ansatt som sjåfør
for Statens Vegvesen siden 1956.
Pensjonist fra 1987. Korsang og
bygdehistorie som hobby.

Dagfinn Unsgård,
f. 1935 i Klæbu. Tidligere overing.
ved Statens Vegvesen, Oppland.
Bosatt i Lillehammer. Pensjonist.

Haldor G. Buan,
f. 1962 i Klæbu. Arbeider for tiden
som kartoperatør i Trondheim
kommune.

ILLUSTRATØR: Eva Haftorn og Anne Reiten.

*Ein arbeskar kainn itj vørrå kløyvd
oppåt akslom.*

Klæbu den 17-4-42

Jeg sender meg hermed ut av
Klæbu frilynde ungdomslag.

Asbjørn Kvisby

I 1942 tok NS over ledelsen av den frilyndte ungdomsrørsla i Norge, og etter dette ble det slutt på aktiviteten i Klæbu Frilyndte Ungdomslag for resten av okkupasjonsåra. Det siste medlemsmøtet under krigen ble holdt den 16. april 1942. På dette møtet refererte lederen de nye lovene for ungdomslaga. Deretter ble møtet heva. I de påfølgende dager meldte medlemmene seg ut av laget, og ovenfor ser vi en av utmeldelsene. De aller fleste utmeldelsene har samme ordlyd som den ovenfor, men et medlem hadde dristet seg til å forklare hvorfor han meldte seg ut av laget. Første gang laget møttes etter krigen var til ungdomsfest i Ljosheim 7. juni 1945, og huset var da fullpakket av feststemte folk.

ÅRSMØTE 1996

Klæbu Historielag avholder sitt årsmøte på Sjøen skole
onsdag 13. mars 1996 kl. 19.00.

Vanlige årsmøtesaker.

Årsmøtet blir kunngjort i Trønderbladet og ved oppslag på vanlige steder 14 dager før møtet.